

subotički dvojednik

Godina II. • Broj 16 • 11. veljače 1995. • Cijena 1 dinar

Zdravstveni centar u Subotici prva nastavna baza
Medicinskog fakulteta u Novom Sadu

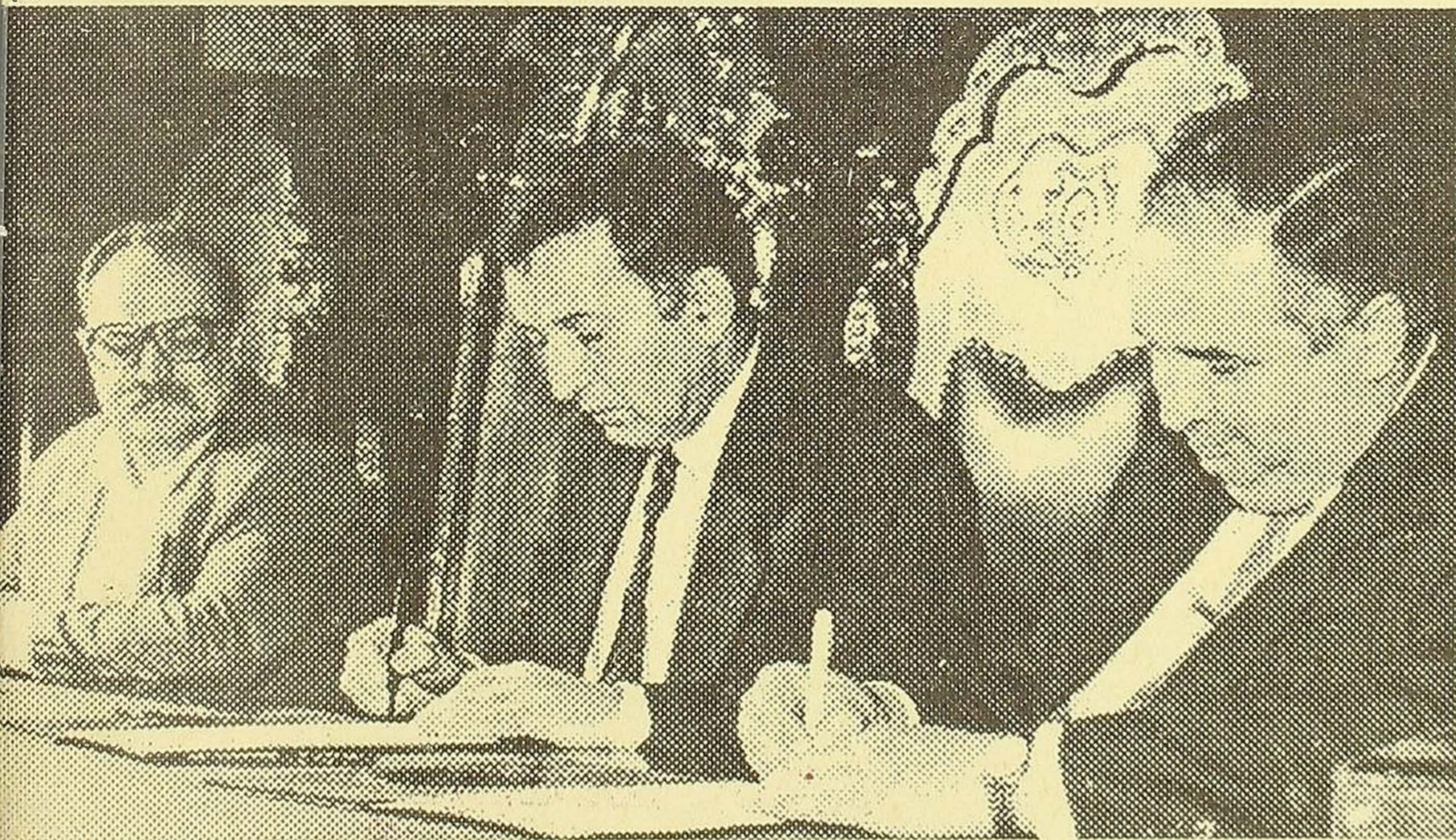
UZ TRADICIJU I POVJERENJE

Zdravstveni centar u Subotici imenovan je strane Medicinskog fakulteta u Novom Sadu svojom bazom, u kojoj će se uskoro obrazovati buduće generacije studenata iz Subotice i njezine okolice.

To je siže sa svečane sjednice Upravnog odbora Zdravstvenog centra u Subotici, upriličene 11. veljače u Gradskoj kući, u povodu potpisivanja Ugovora o uvjetima i načinu izvođenja nastave u Medicinskom fakultetu u Novom Sadu.

vanje ove ideje.” – završio je izlaganje Mrdanov glede potpisivanja Ugovora.

Prof. dr. Pavle Budakov, dekan Medicinskog fakulteta u Novom Sadu, nazvao je imenovanje Zdravstvenog centra u Subotici za nastavnu bazu Medicinskog fakulteta obostrano značajnim momentom. „To je prvi put da Medicinski fakultet izlazi van prostora Novog Sada i znači korak više u demetropolizaciji, a Subotica se nalazi među prvim

Potpisnici sporazuma

– Drago mi je što dolazi do potpisivanja ovog ugovora, jer je Subotica grad s dugom tradicijom u medicini. Naši stručnjaci dali su veliki doprinos u ovoj grani, a i danas imamo značajan broj suradnika na Medicinskom fakultetu. Nadam se da će Zdravstveni centar u Subotici opravdati ukazano povjerenje. – riječi su gradonačelnika Józsefa Kasza pred potpisivanje Ugovora.

U ime Upravnog odbora Zdravstvenog centra gradonačelniku se obratio dr. Milan Mrdanov, koji je također istaknuo da je Subotica grad s dugom medicinskom tradicijom, ali i da je, osobito nakon Drugog svjetskog rata, dolazilo do stanovitih „zastoja” u razvitku medicine u ovom gradu. „Sada se tek stekle zakonske mogućnosti za ostvari-

gradovima po potencijalima koje poseduje. Svjetska iskustva govore da ovo nije ništa novo, tj. u svetu je korištenje resursa zdravstvenih centara ustaljena praksa. Time i Zdravstveni centar u Subotici postaje ravnopravna baza s ograncima Medicinskog fakulteta u Novom Sadu.” – istaknuo je između ostaloga Budakov.

To praktički znači da će se studenti VI. godine medicine (pretežito s ovog područja) slati u Suboticu kao suradnici i asistenti, a u budućnosti i kao nastavnici na određenim odeljenjima, prije svega kliničkim.

Na kraju, nakon potpisivanja Ugovora, učenici Muzičke škole iz Subotice izveli su prigodan program.

(z. r.)

Delegacija Svjetske židovske zajednice posjetila Suboticu

Sinagoga prepuštena dobroj volji

Delegacija Svjetske židovske zajednice, predvođena rabinima Yacovom Roneom i dr. Sidney Solomonom, u organizaciji Židovske općine Subotica posjetila je 7. veljače naš grad. Njih je u Gradskoj kući primio gradonačelnik József Kasza i upoznao ih s osnovnim podacima vezanim za Suboticu, ali i o situaciji glede stanja kulturno-povijesnih objekata u gradu, napose sinagoge.

– Zgradi sinagoge želimo dati još veći kulturni značaj, ali već više godina unazad osjećam stanovitu nezainteresiranost Svjetske židovske zajednice za našu sinagogu. – kazao je Kasza, apelirajući još jednom da se pomogne u njezinoj rekonstrukciji.

– Cilj našeg posjeta je da se upoznamo s problemima malih zajednica Istočne i Srednje Europe, i mogu vam reći da je ovo problem i u ostalim sredinama koje smo posjetili. – odgovorio je Yacov Rone.

Kao jednu od specifičnosti Subotice Kasza je istaknuo njezin očuvan multinacionalni, multireligijski i multikulturni karakter, što je, po njegovim riječima, bogatstvo ovoga grada.

Na kraju je od strane predstavnika Židovske općine Subotica izražena zahvalnost upravi grada i gradonačelniku za doprinos prošlogodišnjoj komemoraciji, posvećenoj našim sugrađanima židovske nacionalnosti poginulim i nestalim tijekom Drugog svjetskog rata. Delegacija Svjetske židovske zajednice na svome putu u Izrael posjetit će i druge gradove u SRJ, a 9 rabina nalazi se s istim ciljem i u Hrvatskoj.

(z. r.)

Moćni magovi

Sam pojam neovisnog novinarstva u nas podsjeća na relikviju zlurado nam bačenu iz daleke budućnosti. Nesvjesni svoje nemoći, oko nje se skupljaju najmoćniji magovi današnjice da je svojim ritualnim riječima i tekstovima plemenu protumače na kod vlastita poddijalekta. I svakom novom riječju, ukazom, naredbom ... pletu po jednu mrežu oko vela nadolazećeg (im) misticizma, udaljavajući sebe za sva vremena od pravoga značenja.

To što je „Naša Borba” ovih dana ostala bez tehničkih pomagala i bez prostorijski slučaj je već viđen. Jer, glupost je univerzalna i neograničena, rođena iz nerazumijevanja pred nepoznatim čega se nagoni boji, što kao krajnju posljedicu rađa prisilu ukalupljivanja u vlastitu nemoć.

U tome je danas „prednost”, ali i prokletstvo neovisnih medija – mi njih razumijemo, oni nas ne. I baš stoga ne možemo biti na istim stranama. Time je sve rečeno.

Zlatko Romić

Drugi pišu

Vesna Pusić, zagrebački sociolog govori o dijalogu srpskih i hrvatskih intelektualaca

Nacionalizam je problem kada postane državni program

Ali, uloga građana u odnosu na dominantnu naciju je minimalna?

V. P.: Smatram da je totalitarni, agresivni, isključivi nacionalizam nespojiv sa građanskom državom u dvadesetom stoljeću. Isto tako, mora se imati u vidu da u situacijama ratnih sukoba, nacionalna identifikacija uvijek ima mnogo veću ulogu, naročito u situacijama ratnih sukoba baš na vlastitom terenu. Nacionalni identitet, kao dio osobnog identiteta, nije nikakva prepreka u uspostavljanju građanske demokracije. Naprotiv, jedan od zadatih pluralizama po njoj je etnički pluralizam. Istovremeno, to je test funkcioniranja demokratskih institucija.

Svaka od naših država je multinacionalna, i to je jedna od rijetkih potencijalnih komparativnih prednosti i, stimulans za razvoj demokracije. Jer, mi ne možemo drugačije funkcionirati u multietničkim državama bez demokratskih institucija. Nacionalizam, međutim, postaje problem kada postaje jedini program za državu. Kada isključuje ljude koji su pripadnici bilo koje druge nacije i, kada se cijeli program države svodi na uspostavu političkog identiteta jedne etničke zajednice, bez kvalificiranja to identiteta, bez garancija osnovnih sloboda i prava. Za nas je naročito opasno, s obzirom na naše političko iskustvo, kada se kolektivitet kao mjera slobode, pretpostavi pojedincu kao mjeri slobode.

Koliko je potrebno lične hrabrosti za angažman u Građanskom dijalogu?

V. P.: Moram reći da ja ne vjerujem u političke opcije koje zahtijevaju nadnaravnu ličnu hrabrost pojedinca, iako mi to može inponirati. Ličnoj hrabrosti se možemo diviti ali mislim da to ne garantira opstanak građanskih političkih opcija. Građanske političke opcije su za obične građane, one nisu za izuzetne pojedince.

Izuzetni pojedinci mogu blistati i mogu živjeti dosljedni sami sebi i u najgorim uvjetima, kao što su nam pokazali Andrej Saharov, Václav Havel i cijeli niz drugih ljudi. Ali, mi ovdje nemamo države Havela ili Saharova, nego nas same, ovakve kakvi jesmo. Zato i mislim da je uspostavljanje građanskog dijaloga i takvih tipova inicijativa značajno, zato da bi se raspršila ta potreba za izuzetnom hrabrošću i, da bi se učinila dostupnom komunikacija, razgovori, prepirke, neslaganje – ali, verbalno – između građana koji bi htjeli u principu mirno živjeti.

(„Naša Borba”, 1. veljače 1995.)

Naša Borba

– Diogen je i danas izašao u 5 i 5.”

„Ovom rečenicom počinjem nov roman.” – rekoh poznaniku. „Ne!” – žučno povika on, kao da sam uvrijedio sav njegov intelektualni ponos „Takvom banalnošću ne može početi ništa.” „Zašto?” – upitah bezazleno. „Zato što je to obična, dozlaboga otrcana fraza znalački i sa nekom nadmenošću otpovrgne.” „Ali, Diogen je pas.” – odgovorim povišenim tonom i sam. „Tim gore. I po roman, i po psa.” – filozofski zaključí poznanik i dezinteresirano odmahne rukom. „Ništa ne razumiješ, a još manje shvaćaš.” – nastavi u namjeri da ga ubijedim u nešto u što ni sam nisam vjerovao. Pa nastavi: „Moj pas Diogen ima ljudsku potrebu svakog dana izaći točno u 5 i 5, i nemam mu pravo to uskratiti. Bar u romanu ne.” „Brigame za psa.” – rezolutno uskoči on – „Uostalom, to je stvar dresure a ne potrebe.” „Koješta, ljudske potrebe.” „Ali ne radi se o psu, nego o meni.” – rekoh. „O tebi?” – osupnuto upita i ponovi: „Diogen je danas izašao u 5 i 5”. „Kakve veze imaš ti, pas i 5 i 5? Još da si rekao kao nekoć u 8 – u redu.” „Mnogo veze ima!” – provali iz mene – „Uostalom, sve je dresura. A između ljudske potrebe i animalnog nagona u ovome svijetu kod nas, sada i ovdje, i nema neke bitne razlike. Možda su jedino životinje u nekim situacijama malo humanije. Prva veza je što roman pišem ja, drugo: pas,

makar se zvao i Diogen, je i obična literarna fikcija. I treće, a najbitnije: ja isto imam ljudsku potrebu svakoga dana kupiti i čitati 'Borbu'. A 'Borbe' nema. Nema, i osjećam se bijedno. Nasilno prikraćen od nekog za jednu potrebu.” „Bijedno.” – ponovi prijatelj pomirljivijim tonom. „Jadno,” – nastavim – „uskrali su mi pravo na ljudsku potrebu za nečim na što imam pravo.” „Imaju moć.” – rezignirano preklopi on i doda: „Diogen je izašao i danas u 5 i 5. Kapi-ram, ali ipak tako ne možeš početi roman.” „Mogu!” – usprotivim se – „I ti si kao oni. Samo bi nešto zabranjivao, a 'Naša Borba' izlazi i dalje. To ti je valjda poznato.” Mada on ne čita novine, ne čita ništa. Ekran je njegovo dodatno neprirodno sraščeno čulo, poput benigne ogromne izrasline na glavi koja pritišće vitalne centre – ne razmišljanja već prosudivanja. I tako, nezgrapnom izraslinom šeta ulicama. Izraslina je ružno velika, ali u masi se ne zamjećuje. Savršeno se utapa u tu sivu poplavu izraslina.

Bio je ovo monolog uvjetovan strahom i istinom, vođen jedne večeri kad Diogen nije izašao u 5 i 5. Čitao sam „Novu Borbu” s novim povjerenjem u sebe. A psu u sebi rekoh: „Stari moj, treba izdržati – sutra je naš dan, a danas i nije vrijeme za šetnju.”

Vojislav Sekelj

Isprika

Grubom tehničkom omaškom u prošlom je broju došlo do zamjene pojedinih stranica, tako da se, priznajemo, bilo veoma teško u početku snaći oko razumijevanja sadržine lista. U nadi da do sličnih grešaka više neće dolaziti, ispričavamo se autorima i vama, štovani čitatelji.

Usljed kronične nestašice hartije mnoge se novine danas moraju dovijati na najrazličitije načine kako bi uopće izašle. Pritisnuti svim vrstama poteškoća, od materijalnih do tehničkih, prinuđeni smo smanjiti format lista. Nadamo se da ovo neće bitnije utjecati na njegovu kvalitetu i da će naići na vaše razumijevanje.

ŽIG broj 16

Izlazi dvotjedno

Adresa uredništva: Subotica, Preradovićeva 4

Telefon: (024) 30-136

Izdavač: D.O.O. za novinsko-izdavačku delatnost „Új Hét Nap” Lapkiadó Kft.,

Subotica-Szabadka,

Trg Lazara Nešića 1/VI.

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merковиć, Zlatko Romić,

Ivan Rudinski, Dragan Vidaković i

Tomislav Žigmanov

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus”, Subotica

List je registriran kod Republičkog ministarstva za informisanje Republike Srbije pod

brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine

„Žig” izlazi svake druge subote

Žiro račun: Služba za platni promet,

Subotica 46600-603-5-3301,

„Új Hét Nap” – za „Žig”

Šta da Vam kažem

Lažovi po profesiji

Držim da su ozbiljni ljudi oni koji se nalaze na upravnim ili rukovodećim položajima u politici, privredii, uopšte, javnom životu. Moram da im verujem, jer su oni, da bi dosigli lestvicu na kojoj sede, imali, ili imaju nečije poverenje i podležu odgovornosti za ono što izgovore. Objavio sam, minulih godina, na stotine pa i hiljade izjava tih ozbiljnih ljudi, javno izrečenih, koje su se potom pokazale kao ortodoksne laži.

Čitaoci novina uglavnom ne pamte ko je šta rekao. Oni pamte šta je napisano, najčešće znaju i novine koje su sve to objavile ili autora teksta. „Gde je ta tvoja (čuj: moja) zajednička jugoslovensko-mađarska željeznička stanica?“ – pita me onomad jedan čitalac koji je umeo da otpuže i u drugi grad kako bi našao svoje novine. „Objavio si,“ – kaže čovek ljutito, – da će biti izgrađena 1979., pa 1982., pa 1986., pa 1989. Imam isečke, ako ne veruješ. Lagao si i za kanal Tisa – Palić, ali on je, napokon, prokopan. Pisao si i za gradsku obilaznicu, autoput, renoviranje Velike terase, pozorišta i da ne nabrajam više.“

Uzalud sam pokušao da objasnim kako sam ja samo preneo reči ozbiljnih i odgovornih ljudi, a to što su se one kasnije deformisale i postale laž, ako su uopšte ikada i bile istinite, izvan je mog uticaja. Nije, valjda, novinar kriv što drugi (s)lažu, a da pritom i ne trepnu. Novinar je, priznajem, kriv ako ne podseti čitaoca da je izvesni gospodin tog i tog dana, tu i tu, izgovorio to i to, što se pokazalo netačnim. Kažem kriv, međutim, iskreno rečeno, ne mislim tako. Jer, kada bi se tako radilo onda bi nam novine bile pune i prepune objašnjenja i pojašnjenja, ispravki i demantija, sećanja i podsećanja. Ovako, novinari čuteći prihvataju pokatkad „opravdane“ izlive gneva čitalaca da su lažovi, da se bave poslom „rekla-kazala“, a ako su pritom i nevesti u sricanju olakih obećanja naših „ozbiljnih ljudi“, eto dobrog razloga da se novine okrive za sve ono što (ni)su uradile.

Genijalni Oskar Vajld (opet njega parafraziram) rekao je jednom prilikom da neka stvar ne mora da bude istinita samo zato što je čovek spreman da za nju umre. Kod nas ima mnogo javnih ličnosti koji su, kada ih čovek sluša, spremni da umru za tvrdnje koje iznose, a posle izvesnog vremena spremni su, opet na rečima, da umru kako bi opovrgli ono zašto su doskora „umirali“. Novinari sve to pomno beleže, Gutembergov izum utiskuje reči kroz slova za neka buduća vremena, čitaoci pamte i, na kraju, „buć“. Lažov je onaj ko je do čitaoca preneo obećanje, a ne onaj ko ga je izgovorio.

U objašnjenjima ko je u pravu i ko je kad šta rekao, a ko šta napisao, zatvara se krug po sistemu teorije o kokoški i jajetu, a istina je samo jedna. Nju mnogi naši ozbiljni ili „ozbiljni“ rukovodioci, direktori, političari ... ne zaobilaze. U to sam sasvim siguran.

Oni je nemilosrdno gaze. *M. Popadić*

Ana Prčić nam otima političke poene

NIJE POEN NEGO DRŽAVNI KRIMINAL

Da ne poznajemo Anu Prčić, predsjednicu SPS za Suboticu i člana Glavnog odbora iste organizacije, rekli bismo da je nevidena drskost da jedan eksponent propalog državnog sustava izade pred čitatelje koji se nalaze na rubu egzistencije i ljudskog dostojanstva, te im održi pridike o kriminalu i o onima koji od državnog kriminala „ubiru“ političke poene. Na stranicama našeg lista smo već sagledali neke moralno-etičke aspekte slatunjavog osvrta Ane Prčić u jednom tjedniku, u kojemu je ona pokušala, usred moralnog kolapsa svoje partije (koju zovu vladajućom, ali u Subotici to nije) iskoristiti svaku priliku, između ostalog i totalni krah društveno-gospodarskog sustava i pravne države. Da, baveći se prilikama, pridobije simpatije slatkorječivim filozofiranjem i kriminalu. Isti taj kriminal je dobio državni karakter, udrugom vlastodržaca i podzemlja, a Ana Prčić piše o istom, da je to zlo protivu koga se trebamo boriti. Međutim, kasno Ana stiže na Kosovo! O borbi protivu kriminala trebala je misliti ranije, prije no što se je i ona osobno, te njezina komunistička, pa potom socijalistička partija ogriješila ne samo o politički nego i u općeljudski moral.

Erozija morala komunio-socijalista, pa politički kriminal u Subotici za vrijeme dužnosnika Ane Prčić, počeo je kada je ona kao predsjednica Općinske konferencije bivšeg Socijalističkog saveza, u udruzi s Radomanom Božovićem, predsjednikom Općinskog komiteta, u više navrata s predumišljajem organizirala razne kriminalne radnje nedozvoljenim sredstvima u cilju sprečavanja izbora predsjednika općinskog sindikalnog vijeća i predsjednika Skupštine općine. U tome nisu uspjeli, ali su ostali na svojim funkcijama. Čak su ih poslodavci digli do nebeskih visina u SPS-u.

Navedeni počinitelji, pored političkog kriminala, učinili su i krivično djelo klevete protivu svojih (nesuđenih) žrtava, a kad je jedan od njih podnio tužbu, migoljili su se pred sudom, tako

da je to već dosadilo i tužitelju, te je Ana Prčić umjesto da sjedne na optuženičku klupu, sjela tamo gde joj nije mjesto.

Ana Prčić je sukrivac i u rasturanju SSRN, na koju je SK izvršio Anschluss, te je u korist sada „vladajuće“ državne partije protivpravno otuđena imovina SK i SSRN. U tom SPS-u je Ana Prčić dogurala do Glavnog odbora, a s partijske liste do Skupštine „Male Jugoslavije“. Vladavinom SPS-a počeo je državni kriminal u državi koja je stvorena bez sazivanja Ustavotvorne skupštine. Podržan je rat (separatizam Srba) u Bosni i Hercegovini i u Hrvatskoj (od logističke i vojne pomoći do pljačkaških pohoda paravojnih jedinica i etničkog čišćenja). Uskraćena su elementarna prava nižih državnih jedinica kao što su pokrajine i općine. Zatim, sužavaju se prava nacionalnih manjina. Opljačkani su devizni i dinarski štediša, zemljodjelci i umirovljenici, državna i privatna poduzeća, društvene djelatnosti i sve ostalo. Vršiti se nevideni pritisak na nezavisna sredstva javnog priopćavanja. Nestale su neke osnovne životne namirnice, djelatnicima je onemogućeno pravo na rad, vladaju bijeda i nemaština i policijski teror. Stigli smo i do toga da se uhititi i supruga predsjednika vlade, okružnog načelnika. Kriminal raste srazmjerno naglom povećanju broja policajaca, za što nije kriva policija (koju, predsjednik države ne miješa u svoj posao), nego je kriv društveno-gospodarski sustav i oni koji su ga stvorili kada su do temelja porušili postojeću državu koja je bar ličila na nešto.

U ovom valu kriminala, Ana Prčić je dijelom posredni, a dijelom je neposredni sudionik, a sada nam želi zabraniti da sve ove kriminalne radnje koristimo s ove strane barikade u političke svrhe!?

Itekako ćemo ih koristiti kao političke poene, te i u druge svrhe kada dođe vrijeme da sudimo akterima ovih političkih poena, za ratne zločine i za državni kriminal.

István Valjhora

Porez i njegova novija istorija

„Goli Otok“ – tu oko nas

Novi poreski sistem je odličan, ali neprijemljiv u datom obliku. Zvuči poznato. Operacija uspela – pacijent umro. Porez se plaća na sve, pa čak i na vazduh – vazdušarina. Kada radnici rade za 100 DEM, onda rad postaje besmislen. Kada seljak radi sa gubitkom, sledeća godina je nerodna. Kada je stanovništvo ostarelo, puno invalida, nezaposlenih, penzionera, potrebe države za povećanjem budžeta su ogromne. U porastu su kriminal i inflacija, a trku gube: rad, investicije, moral, razum i mladost. Defetizmu nema mesta, potrebni su pametni i novi ljudi.

Jasno je da porez na 50 dinara iznosi 1din i nije veliki, ali država će dodati još 15 da čovek preživi. Ako devizni penzioneri napuštaju Srbiju, jasno je da će oni biti oslobođeni od poreza, jer su oni jedino u stvarnosti „svez kapital“.

Još uvek ima vrlo malo vremena da se poreske stope pomere i da se, baš, imovine oslobode od poreza. Ukoliko se imovina ne oslobodi poreza, 1995. godina biće godina u kojoj je Vlada Srbije izvršila plenidbu „konfiskaciju, nacionalizaciju“ imovine svojim građanima. Istorija se ponavlja, ponovo ćemo imati „Goli Otok“. Nadamo se da će država izvršiti korekcije poreskog zakona.

Gustav Blumić

Skupština općine pred sudom Tužba prodavača magle

Narodno pozorište – Népszínház podnijelo je tužbu protivu Općine, a na ime neizmirenih finansijskih obveza za prošlu godinu, pozivajući se pri tome na Zakon o javnim službama i odluku Skupštine općine Subotica o organizaciji ove ustanove.

Konačno rješenje spora nas ne zanima, mada smo u principu na strani zaposlenih. Muči nas nešto drugo: pozadina slučaja. Naime, nalazimo da dolaskom gospodina Ljubiša Ristića u Suboticu, s njegovom koncepcijom bez koncepcije vođenja i videnja teatra Narodnog pozorišta – Népszínháza kao kulturne institucije od općeg značaja ne postoji. Postoji, tj. životari, samovoljna avangardna ustanova „Ristić”. Kulturne potrebe grada glede kazališta Ristića od samoga dolaska, sve do podnijete tužbe, nisu ni zanimala.

Infrastruktura Ristićevog kazališta

Pravio je on svoje kazalište u Subotici, crpeći ideje iz avangardnog šinjela, kojega je pokupio putujući diljem Europe i svijeta, a po raznim garažama, napuštenim skladištima, pivnicama ... i odlučio da klasično „malograđansko” kazalište Subotici ne treba. Tako su prva njegova velika predstava bile stolice! Ne Ionescove, već nedužne stolice iz sale. Demontirao je on sve (i živo): salu, pomoćne prostorije i hol doslovce je pretvorio u Augie-ve štale. O drugim osnovnim sredstvima i bogatom fundusu kostima ovom prigodom ne bih. Uostalom, o tome bi nešto više i konkretnije mogli reći zaposleni koji tuže

Općinu. Sakralna mjesta po gradu s posebnim zadovoljstvom je oskrnjivao, a ciglane i napuštene rupe provincijalno posvećivao. Gradio je i po gradu vukao razne barake, šatore, bačve, vagone, a sve je to valjda i koštalo. Novac se rasipao, magla se građanima prodavala na veliko. Kada se rasprodala, jer ni nje nema (zbog sankcija valjda) u neograničenim količinama, Ristić se odlučio da za sve nevolje tuži Općinu.

U cijeloj stvari indikativan je način na koji je Ristić subotičko kazalište rasturio. Učinio je to po istom „jogurt receptu” po kojemu se i Jugoslavija raspala, a sve u ime jugoslavenstva. Prvo je ukinuo instituciju (mitingaši također), potom gledatelje izveo na ulice i trgove (kao i mitingaši). Ubjeđivao je svijet da je ugodno i europski predstavu gledati iz kala i prašine, jer se to, po njemu, tako radi i u svijetu. Da. Ali, ako (vele)grad ima dvadesetak kazališta, pa jedno može biti i avangardno.

Sada, kada je krug zatvoren ironija je potpuna. Njegovo kazalište snagom simbola skrasilo se u zgradi koja je građena u stilu socnacionalističke arhitekture – u kinu „Jadrán”. Ni to Ristiću nije bilo dosta. Htio je on svoj provincijalni ukus dovesti do perfekcije, pa je ispred zgrade podigao velike betonske stupove. Nažalost, po nalogu Općine, stupovi su srušeni, a sve je to stajalo. Zaposleni su i tada šutjeli. Nije ih se ticalo što Ristić podiže spomenik vlastitom ukusu.

Ovako, došli smo do tužbe i u situaciju da ustanova koja u biti ne postoji tuži Općinu. Prava stvar bila bi da gospodin Ristić u ime grada, i u interesu zaposlenih, podnese ostavku i račune. To u svijetu nije avangardno, ali je ustaljen „malograđanski” manir. Ne bi bilo zgorega ni da država, ako joj je istinski stalo do kulture i duhovnog zdravlja naroda, zamoli Ristića da napusti mjesto upravnika subotičkog kazališta. No, istine radi, dok gospodin Božović glumi predsjedavajućeg u Saveznoj skupštini, a gospodin Božinović nevino i naivno statira kao načelnik Okruga tu predstavu nećemo skoro gledati.

Vojislav Sekelj

Delegacija općine Subotica u Rumunjskoj Nastavak suradnje

Delegacija Skupštine općine koju su predvodili József Kasza, Imre Kern i László Szekeres boravila je kao gost u rumunjskom gradu Székelyudvarhelyu, od prošle godine gradu pobratimu Subotice, u povodu otkrivanja spomenika Balázs Ormánu, poznatome povjesničaru Erdélya (Transilvanije). Ovom je prigodom razgovarano i o programu daljnje suradnje ova dva grada, što je rezultiralo dogovorom o uzvratnom posjetu delegacije Székelyudvarhelya Subotici, koja će biti od 10. do 16. ožujka. Pored predstavnika grada, gosti će se u Subotici predstaviti izložbom rukotvorina, nastupom jednog njihovog zbora, te književnom večeri. Tada će se potpisati i ugovor o bratimljenju ova dva grada, a za naredni korak predviđena je razmjena privrednika dvaju gradova. (I. k.)

U velikoj dvorani KUD-a „Bunjevačko kolo” Održano „Veliko prelo '95.”

U prepunoj velikoj dvorani KUD-a „Bunjevačko kolo” u subotu je 28. siječnja održano „Veliko prelo”, kulturna manifestacija bunjevčkih Hrvata koja ima povijest dulju od stotinu godina. Prvo je „Veliko prelo” održano 1879. godine u organizaciji kulturnih djelatnika okupljenih oko „Pučke kasi-ne”. Ono je nastalo iz obiteljskog običaja okupljanja rodaka i prijatelja u pokladno vrijeme. Vremenom, ono je dobilo i javni oblik slavljenja, kojega u posljednje vrijeme organizira „Bunjevačko kolo”, s već prepoznatljivom strukturom: počinje igrokazom čiji je osnov prikaz crtica s prela kako se je nekoć održavalo; slijedi pozdrav domaćina „Velikog prela” (ove godine je to bio g. Lazo Vojnić Hajduk) i gradonačelnika g. Józsefa Kasze; proglašavanje i čitanje „preljske pisme” (za ovogodišnju najbolju izabrana je „Preljska pisma” Marije-Maje Dulić); ove godine po prvi puta nakon duljeg vremena uglazbljena je prošlogodišnja „preljska pisma” pod nazivom „Prelo”, autora Stipana Bašić – Škarabe što je učinio mladi Pere Ištvančić; zatim se bira „najlipča prelja” (izabrana je Dušica Jurić, prva pratilja joj je Branka Bašić Palković, a druga Marijana Mandić); a cijeli je program bio protkan narodnom glazbom koju je izvodio tamburaški ansambl Lazara Malgurskog.

(I. ž.)

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadorđev put 1
telefon (danonoćno): 024/51-514
- Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Mariška”), telefon (danonoćno): 024/762-024
- Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orchidea”), telefon: 024/752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7
telefon (danonoćno): 024/792-202
- Novi Kneževac, Maršala Tita 16

LOTUS AUTO ŠKOLA ISKOLA

SUBOTICA

Trg Žrtava fašizma 11

52-209

Ágnes Heller u Subotici

O multikulturalizmu

Ágnes Heller, renomirana profesorica filozofije iz Budimpešte, kao gošća subotičkog Otvorenog sveučilišta, održala je predavanje o problemu multikulturalizma u ponedjeljak 7. veljače.

Hellerova, dobro poznata široj jugoslavenskoj javnosti po svojim knjigama koje su prevedene i objavljene („Vrednosti i potrebe“, „Filozofija levog radikalizma“, „Dijalog o ljubavi“...), te brojnim radovima u stručnim časopisima, 'odbjegla' učenica Györgya Lu-

Ágnes Heller

kácsa jedna je od najpoznatijih pripadnica budimpeštanske filozofske škole, koja je poznata po kritičkom iščitavanju marksističke filozofske baštine, nedogmatskom tumačenju, te stvaralačkom razvijanju Marxovih osnovnih postavki, a tijesno je surađivala i s ostalim misliocima koji su se držali takova načina razumijevanja marksizma iz frankfurtskog kruga: **Fromm, Marcuse, Adorno...**; jugoslavenskih praxisovaca: **Gaje Petrovića, Danka Grlića, Mihajla Đurića...**; kao i **Blocha i Kolakowskog**.

Problematika multikulturalizma danas je zasigurno tema o kojoj se najviše govori. Križa suvremenog svijeta očituje se ponajviše u nesukladnom odnosu spram drugoga, bilo da je riječ o pojedincu, kolektivitetu ili kulturi. Isključivost, netrpeljivost, etnocentrizam, zatvaranje u torove plemena ili nacije... kao značajke ne omogućuju upoznavanje i upražnjavanje vječitih vrijednosti kulturnog naslijeđa, koje niti je 'naše' niti 'njihovo', već je zajednička svojina svijetu. A multikulturalizam to i jest: rabljenje općih i priznatih kulturnih dobara, nastalih tijekom povijesti, bez obzira na to tko ih je stvorio. To pretpostavlja otvorenost spram drugoga, povjerenje i trpeljivost. U protivnom, imamo rat. Stoga je multikulturalizam jedina alternativa izbjegavanju neželjenog.

(I. Ž.)

Promocija knjige „Pet godina samoće“ Nenada Čanka

Lica bez osmeha

U sali (svečanoj, u Varoškoj kući) nas je bilo pedesetak koji smo hteli da čujemo Nenada Čanka, tog petka (27. januara) kao autora knjige „Pet godina samoće“. Krajem prethodne godine, pred izbore, kada je došao kao predsjednik Lige socijaldemokrata Vojvodine, u amfiteatru Otvorenog univerziteta, bilo je trostruko više sveta. On kaže da grad u kom toliko ljudi dođe zbog knjige u kojoj o četnicima ne piše ništa pozitivno „ima neke šanse“.

– Ljudi, nas je ovde užasno mnogo; nas je mnogo posle svega što su nam uradili. To što još uvek nekog interesuje šta se piše i o čemu se misli, a ne da stoji pored puta sa kanticom benzina to je već ohrabrujuće. Najpre mi je to zvučalo kao uteha, ali me zato dobro protreslo pitanje : „Jeste li vi svesni koliko smo mi demoralisani?“, i još više: „Kad ste se poslednji put od srca nasmejali?“ Jer, „čovjek kada se smeje, onda se ne boji, a to je ono čega se oni boje. Strah je jedan od alata kojima upravljaju nama. Oni su strašni profesionalci, ništa se protiv njih ne može uraditi. Stalno nas vuku za nos. Taman se skoncentrišeš na jednu stvar, oni naprave nešto drugo. Pa treće i non stop si u nekoj konfuziji: kao, nešto radiš, ustvari ništa ne radiš, čekaš da umreš“.

„Ima jedna tragedija ovog prostora što se u fudbal, devojke, ekonomiju i politiku svi razumeju i onda niko jednostavno ne uzima za relevantnu činjenicu da politika ima u sebi jedan nivo zanata. Čovjeku se omogućava da po određenim parametrima zaključuje šta će posle biti. Imao sam sreću da me političkom zanatu uče ljudi koji su bili analitičari. Zbog toga je sve ovo bilo predvidivo. Zbog toga je potpuno predvidivo i šta će dalje biti. Zbog toga sam i hteo da svi ovi tekstovi budu jedan uz drugoga da bi čitalac mogao da vidi do koje je mere sve što nam se događa namerno, i da postoji vrlo jasna zavera protiv svih građana ove zemlje, a koju je napravila policijsko-

mafijaško-politička struktura na vlasti, koja ne štiti interese srpskog naroda, ni interese građana Srbije, ni bilo čije osim svoje lične, i koji koriste državu kao alat za mučenje ljudi, za ubijanje, maltretiranje jer to sve njima ne znači. Njima je samo i isključivo do vlasti.“

Za situaciju u medijima („Borba“, „Nezavisne televizije“ ...) kriva je Kontakt-grupa, kaže Čanak ne dugo nakon razgovora sa njenim članovima.

– Otvoreno su rekli da je njima na prvom mestu mir u Bosni, i spremni su da za taj cilj učine što god treba, a za čoveka koji tu nešto može da postigne odabrali su Slobodana Miloševića. A, znate, kad hoćete da napravite red u paklu, morate se dogovoriti sa đavolom, oni su rekli: „Vidi, Sobo, ti nama treba da obezbediš mir u Bosni.“ On kaže: „Pa, mogu.“ Mi onda: „Ako to bude, skinućemo ti sankcije.“ To je, otprilike, siže priče. Onda on kaže: „Dobro, meni je strašno stalo da se skinu sankcije.“ U stvari, sve je to laž. Uopšte nije u tome priča, nego su mu dali određene ruke. On sad ovde može da nas sve potamani, a pošto radi za njih, niko neće intervenisati. Tu je cela priča, i on je iskoristio što su ga odabrali da posreduje u Bosni; da se oslobodi, pre svega, medija. Ko misli da je ovo gotovo taj je naivan. Posle ovoga dolazi postepeno oslobađanje od autentičnih političkih organizacija, trgovanje ljudima, ubacivanje, pa do ne vladinih organizacija. Sankcije mu nisu bitne jer ako se ukinu, ova priča o tzv. dinaru odmah pada.

A koliko sve to može da traje?

– Može zauvek. A zavisi od dve stvari: da li će se pojaviti novi ljudi koji će biti spremni da daju nove konkretne predloge, i da se naprave takve političke organizacije koje će biti prava opozicija režimu.

Sara Kabiljo

Delegacija Segedina u posjetu Subotici Suradnja na kulturnom planu

Delegacija lokalne samouprave Segedina, na čelu s predsjednikom Istvánom Szallaiem, posjetila je 7. veljače naš grad. Ovo je nastavak dugogodišnje suradnje dva bratska grada.

Na početku susreta s predstavnicima subotičke općine Szallai je domaćine upoznao sa situacijom u Segedinu nakon nedavnih izbora za lokalnu samoupravu. Prvenstveni cilj novih lokalnih vlasti u Segedinu je socijalna, zdravstvena i skrb u oblasti obrazovanja s obzirom na to da je u ovom gradu sve više starih i siromašnih. I gradonačelnik Subotice József Kasza upoznao je uzvanike sa situacijom u gradu, istaknuvši da je u lokalnoj Skupštini cijepanjem DZVM, stvorena, pored SPS i BSS, još jedna ozbiljna oporbena struja. Usporedivši 1993. i '94. Kasza je kazao da je ova posljednja ipak bila lakša, ali da grad ima velikih (termo)energetskih poteškoća, jer pomoć od države ne stiže.

Ovaj susret iskorišten je za dogovor o nastavku i proširenju kulturne suradnje dva grada. Tako je, pored postojećih veza između dvije knjižnice i muzeja, predviđena suradnja likovnih umjetnika, sudjelovanje jednog segedinskog folklornog društva na „Dužijanci“, kao i gostovanje Narodnog kazališta iz Segedina u okviru Ljetne pozornice na Paliću. Računa se i na povezanost segedinskog „Bászínháza“ (Lutkarskog kazališta) i subotičkog „Dečjeg pozorišta“, te sudjelovanje kamernog ansambla iz Segedina na SUMUS-u (Subotičkim muzičkim svečanostima) u studenome ove godine.

(Z. R.)

Dragan Nikitović, predsjednik Nezavisnog udruženja novinara Srbije

MI SMO SAVJEST OVOG DRUŠTVA

• Ja bih se isto tako bunio i protiv drugog režima ako on ne radi dobro. Jer, ja rezervnu domovinu nemam. • Mislim da ćemo doći u situaciju da ustanovimo da će lokalni mediji možda imati veću važnost, nego ovi koji pokrivaju celu teritoriju. • Stekao sam mnogo prijatelja i nevolja je što sam, ne njihovom ili svojom krivicom, ostao bez njih.

Lišiti se Gordane Suše, Vlade Mareša, Omera Karabega, Dragana Nikitovića ... kao što je to svojedobno učinila TVB (sada TVS) izaziva kod ljudi sklonih analizi mnoštvo konotacija. Primjerice, moglo se to tumačiti testom ukusa vlastita gledateljstva, jer je na (ne)milost prepušteno „drugom timu“, koji ni po jednom kriteriju novinarstva nije bio sposoban zamijeniti dojučerašnje neprikosnovene majstore svojega zanata. I – test je uspio! O ukusima nećemo.

Slučaj Dragana Nikitovića utoliko više danas podsjeća na „Slugu Jerneja i njegovo pravo“ i daje mu težinu univerzalnu za sva vremena. Pri-padao je onoj „staroj“ generaciji komentatora, koji su znali pozdraviti lijepe poteze protivnika i za koje vam se činilo da skupa s vama u sobi prati neko najjecanje. Vrijeme računara, ali i rekvizita izvađenih iz muzeja zateklo ga je nespremnog. U očima je tražena laža kaleidoskopa, u ušima tutanj koračnica, a iz usta zveket mača. Funkciju svijesti preuzelo je varljivo srce, a srca snena savjest. Oduvijek se ovako mogao opisati neobjektivni navijač. Takvoga Dragana Nikitovića nismo nikada upoznali. Niti bi on na to pristao.

Bavili ste se razmjerno (politički) neutralnom granom novinarstva. U kolikoj je mjeri dirigirani „patriotizam“ državnih medija bio nepodnošljiv da su čak i najugledniji sportski novinari počeli napuštati dugogodišnja radna mjesta?

D. N.: Vidite, ja sam u sportsko novinarstvo otišao jer mi se činilo da ću tu moći da izbegnem politiku, a na kraju sam se sudario s njom. To se nije znalo na tim redakcijskim sastancima; decenijama sam bio neka „bela vrana“ i pitao svašta sve one rukovodioce koji su dolazili. Moram da kažem da se od svih njih jedini Kiro Gligorov zacrveneo kada sam postavljao pitanja. Svima je, naravno, bilo neprijatno, ali on je očigledno imao neku dozu, da blago kažem, poštenja. I onda, na kraju, pošto se to valjda negde pisalo, platio sam ceo zbog tih svojih internih istupanja na sastancima. Moji stavovi su bili poznati.

Što se tiče rada u sportskom novinarstvu, ja sam bio u prilikama da se oduševljam poredama naših sportista i to je dobro da vam sad kažem zbog toga što se sad svi pozivaju na patriotizam. Jedna je stvar oduševiti se nekom poredom, a druga je stvar što se sada traži da novinar svaku glupost brani u ime patriotizma. Sad sam baš pročitao izjavu ministra Ratomira Vica, koji kaže da je novinar u službi države. Pa nije novinar vojnik ili policajac. Novinar je u službi istine, a vojnik u službi države. Naravno, svi smo mi, ako državi zapreti opasnost, tu da je branimo. Ali to ne znači da novinar zbog toga treba da prikriva sve ono što pravi vlast – sve pro-mašaje, greške, krađe u ime nekog patriotizma. Nažalost, ta je zamena teza sada napravljena i očigledno da ćemo dugo ostati pod tim plaštom u ime nekog socijalističkog

morala i etike koja nas je dovela do ovog stanja.

NUNS – „prvi tim“ novinara

I prije ste zastupali tezu, a sada je ponovili, da novinar ne smije lagati. Što je opasnije: lagati iz zavedenosti idejom, ili to činiti poradi materijalnog, statusnog ili nekog trećeg interesa?

D. N.: Sve je veoma opasno. Zanesenost idejom ne može dugo da traje. Ako je čovek iole inteligentan, on će videti da se prevario pa će se u njemu probuditi savest. Ali, najgore je ako to čovek radi zbog materijalne koristi

Dragan Nikitović: „Na kraju sam se sudario sa politikom“

ili privilegija. To onda nema veze sa novinarstvom nego sa slugeranskim odnosom prema svakom poslu. I onda situacija postaje potpuno obrnuta: ono za šta nas optužuju: da smo nečiji plaćenici – vredi za njih. Samo, u ovom slučaju od strane režima. Vidite, ja bih se isto tako bunio i protiv drugog režima ako on ne radi dobro. I smatram da je to sasvim ispravno, jer ja rezervnu domovinu nemam. Hteo bih da ona bude najbolja na svetu. Ali, ako nije najbolja ja tražim pravo da joj to kažem. Jer, i dete svoje roditelje ponekad ukori isto tako kao što to i roditelji rade. Samo, ima mnogo slučajeva kada je dete u pravu.

Kakvom procjenjujete snagu NUNS-a i raspoloženje društva da se razbije informativni mrak?

D. N.: Sportski rečeno: mi imamo „prvi tim“ novinara u našem Udruženju. Zaista su to imena koja mnogo znače, značila su ili će značiti u srpskom i jugoslovenskom novinarstvu. Međutim, mi nemamo baš neke velike šanse da bitno utičemo. Više smo mi nekakva „savesť“ društva, koja može da podigne glas. U ovom opštem mraku imamo te nezavisne medije: „Nin“, „Borbu“, „Studio B“, „B 92“,

a ima i u unutrašnjosti nekih listova ili radio stanica kao Radio Bajina Bašta, Radio Smederevo ... Međutim, radi se o tome da je država očigledno rešila da, bez obzira na mali domet tih medija (izuzev „Borbe“ i „Nina“), uguši i te iskricе nekakve svetlosti i upozorenja koja ti nezavisni mediji upućuju i narodu i vlasti. Smatram da novinar ne sme da prećuti zaobilaženje zakona, greške države ... i dobro je dok ti novinari mogu još nešto da učine. Čini mi se da je došlo vreme u kom će pritisak biti sve veći, ali je pitanje da li će taj pritisak ugušiti te medije ili će izazvati i drugu reakciju. Znae ono: ukoliko stisneš jače, utoliko više skače.

Pomoć minimalna – šteta maksimalna

Možemo li „razbiti mrak“ sami, bez inozemne pomoći? Naravno, u okviru medija.

D. N.: Pravo da vam kažem ja imam posebno mišljenje o tome. Govorim u svoje ime, a ne u ime članova Izvršnog odbora NUNS-a. Mislim da ta pomoć nanosi više štete nego koristi, ukoliko te pomoći uopšte ima. A ako je ima – ona je minimalna. Ali je šteta maksimalna. Zvanična propaganda, ministri, predsednici zvaničnog udruženja to zloupotrebljavaju i nazivaju odmah te koji su primili pomoć prodanim dušama, plaćenicima ... Za ovih godinu dana, koliko sam u Udruženju, nekako sam stekao utisak da su te međunarodne organizacije pravljene po nekakvom Kardeljevom samoupravnom sistemu. One lepo žive od tuđih problema, ratova ... naprave budžete, komisije; proučavaju, drže sastanke, daju proglase, šalju upozorenja i time ispunjavaju svoje planove. A što se konkretne pomoći onima koji su najugroženiji tiče, mislim da tu stižu tek mrvice, a ako i stižu rekao sam kakav efekat izazivaju.

Kolika je ravnomyernost u „raspodjeli“ inozemne pomoći između Beograda i medija u ostalim dijelovima zemlje?

D. N.: Ne verujem da je sve završavalo u Beogradu. Ja sam baš bio u Subotici, gde je Šoroš organizovao jedan kurs za mlade novinare; bio sam i u Novom Sadu gde sam održao jedan kurs sportskog novinarstva. Koliko ja znam, Šoroš je organizovao i te medija centre i univerzitetu i to je trn u oku vlasti. Kada, s druge strane, Šoroš pošalje, recimo, 10.000.000 dolara u bolnice onda je to humano. Sada sam čuo izjavu predsednika zvaničnog udruženja Krainčanića da će sva pomoć ići preko države. Šta to znači? Ako bi ta pomoć, recimo Šorošova, išla preko države, onda ona ne bi bila proskribovana, kapitalistička, potplaćivačka i izdajnička. Ali bi onda država mogla da je upućuje kome hoće. To je dokaz kakvi kriterijumi postoje. Mislim da Šoroš šalje pomoć i nekim drugim manjim medijima. Trenutno je u Strazburu delegacija u kojoj je i jedan naš član, zajedno s predstavnicima „Borbe“, „B 92“ i mislim „Vremena“, gde Evropski parlament govori o nezavisnim medijima. Možda bi ta even-

tualna pomoć mogla da bude veća, i možda bi bila sveobuhvatnija. Međutim, to toliko dugo traje ... Pravo da vam kažem: da su oni hteli da pošalju pomoć, to bi već stiglo. Kolike su naše potrebe – to je za njih čist bakšiš.

„Zajedno smo jači!”

Kakvom vidite ulogu lokalnih medija u jednoj široj mreži nezavisnih medija u cijeloj zemlji?

D. N.: Čini mi se da će narod sve više da prati lokalne medije. Jer, ovo što se u svetu događa to se ipak nekako sazna, a ono što se događa u našoj okolini, čini mi se da to postaje bitno. Učestvovao sam u jednoj emisiji Radio Smedereva i bio sam zaprepašten koliko je bilo pravih, dobrih pitanja i koliko taj narod sluša taj svoj radio, koji se pretvorio u jednu vrstu njihove ispovedaonice. To su vrlo spretni i komunikativni mladi momci i devojke i ljudi im veruju i masovno ih slušaju. Verovatno je tako i u drugim mestima. Naravno, pitanje je i koliko se sve to dobro organizuje. Dakle, mislim da ćemo doći u situaciju da ustanovimo da će lokalni mediji možda imati veću važnost nego ovi koji pokrivaju celu teritoriju.

Koliko su i sami nezavisni mediji svojom rasejpkanošću krivi za trenutno stanje?

D. N.: Teško je reći zašto su rasepkani. Neki su privatni, neki pokrenuti od entuzijasta i svi imaju svoje velike muke i probleme. Još možda nisu došli na ideju da, ako budemo svi jedan snop da nas neće slomiti. Ako bismo išli pojedinačno, onda hoće. Naše Udruženje pokušava da to pretvori u jedan snop i da time pokažemo da se ne damo tako lako slomiti. Dakle, to je ona otrcana fraza, neprimerena ovako finim stvarima: „zajedno smo jači”.

Sjećamo se Vaših prijenosa skupa s ostalim sportskim komentatorima bivše Jugoslavije. Kontaktirate li danas s njima i možete li izdvojiti neki častan primjer gdje je kolega ostao prijatelj i nadalje?

D. N.: Na žalost, zbog veza, s kolegama iz Hrvatske ne kontaktiram.

Pre nekoliko dana sam čuo od jednog kolege iz Novog Sada koji je video Mladena (Delića op. a.) i kaže da dobro izgleda. Trebalo je da se nademo u Parizu '93. kada je Vukobrat organizovao onu rukometnu utakmicu između „stare” Jugoslavije i Francuske da je zajedno komentarišemo. Ali Mladen se tada bio vratio iz Čateških Toplica jer je bio bolestan. Posle sam čuo da je imao neke by- pasove i bilo mi je krivo. Sada me je ovaj novosadski kolega obradovao veću da dobro izgleda.

Sada već češće kontaktiram sa Makedoncima Kostovskim i Popovskim, koji je iz Sarajeva otišao u Makedoniju, a takođe i sa nekim kolegama iz Slovenije. Mislim da tu ne bi bilo većih problema da je normalna komunikacija obezbedena. Čovek misli da je nešto stekao, ako je materijalno obezbeden. Ali sve je to sitno ako si stekao prijatelja. Ja sam ih mnogo stekao i nevolja je što sam, ne njihovom ili svojom krivicom, ostao bez njih.

Zlatko Romić

**Iz penzionerske beležnice
Spaseni smo!**

Noćas sam sanjao san, lepši i vredniji od svih mojih dosadašnjih snova. Je li baš takav, ocenite sami.

Sanjam ja, kao ... oni su nam se predali! Kapitulirali! Konačno. Jednostavno, nisu mogli više izdržati – našu izdržljivost. Nije ni čudo, kada se zna da smo u toj izdržljivosti (trpljenju sankcija, trpljenju informativnog programa naše RTV, trpljenju raznih trpljenja) poznati po višegodišnjoj svakodnevnoj i svakonočnoj praksi i non-stop treninzima. Postali smo pravi supermeni izdržljivosti! Našoj vrhunskoj formi u toj oblasti divi se ceo svet. Dakle, baš ta naša izdržljivost ih je dotukla. Pretio im je potpuni slom. Neki su prosto pukli. Iz glave nekih naših glavešina (pogodili ste, o njima je reč) počeo je nezaustavljeno da suklja dim! Kao ono u crtanim filomovima. To je bio znak ostalim glavešinama (čije glave se još nisu pušile) da poslednjim ostacima svesti učine jedan jedini mogući korak za svoj kakav takav spas, a to je – bezuslovna predaja.

Tako je i bilo. Videli smo i čuli (bio je direktan TV prenos) kada je onaj naš glavni glavešina nekako zbunjeno promucuo (inače nije mucav) kako oni, i oni oko njih, te **nepravdne** sankcije, u svojim porodicama uopšte nisu ni osetili. Kod njih je stanje bilo isto kao i pre tih (nepravdanih) sankcija, pa su iskreno verovali da takvo stanje oni mogu izdržati još hiljadu godina. Onda su, kaže, neki njihovi slučajno zalutali dole među nas, sve videli, pa kada su se ponovo vratili gore, iz glava im se počelo pušiti. Širilo se to (te zadim-

ljene glave) kao neka zaraza. Zato su svi preostali došli da nam se, eto, predaju. Teško su, kaže, zgrešili prema nama, radimo s njima što nam je volja, samo (tu mu je glas za-drhtao) poštedimo njihove žene, njihovu decu ...

Naravno da smo poštedeli njihove žene i decu. Nismo mi neljudi! Ne samo to. Poštedeli smo im njihove velepne vile, njihova skupa strana kola ... uzeli smo im samo (jer smo mi ipak pobednici) njihove plate i profite. Ali ne badava! Dali smo im, za uzvrat, naše – minimalce. Njihove plate i profite podelili smo našim, manje izdržljivima.

Ali, najvažnije je – glavnim našim glavešinama ostavili smo i dalje sve mandate i ovlaštenja da, kao i do sada, pregovaraju o istim onim važnim stvarima i sa istim onim važnim stranim glavešinama. Ne brinite, bili smo oprezni! Za vreme pregovora dobiće samo jedan posni, hladni obrok (jedan kuvani krompir) i pola čaše vode u čaši za viski. Dobiće i jednu veliku sobu za pregovore. Bez stola i stolica, bez struje i grejanja. Sve dok se konačno ne dogovore i sklope sporazum.

Ništa sve ovo ne bi vredelo, da u ovom svom snu nisam sanjao i to da su još neke moje statusne kolege – penzioneri, koji žive na nekim drugim prostorima, takođe sanjali potpuno istovetni san. Ali, o – svojim glavešinama! Čak i ono o jednom krompiru i pola čaše vode dnevno, u sobi bez ... Sve, sve isto! Eto, osigurani smo i sa te strane.

Marko Subotički

Pisma čitatelja

SRBI VARAŽDINSKOG
generalata primaju povlastice od Austriskog cara Rudolfa II i zaklinju mu se na vernost. Slika iz 1750 g. sa ikonostasa crkve u selu Plavšincima kod Koprivnice. Rad slikara Joakima Markovića.

ZAGREB, 3. II 1995

SA VELIKOM RAČIŠĆU PRIMAM ŽIG
I ČESTITAKU ČLEBNIŠTVU NA
SARŽANJIA ČASOPISU.
SRDAČNO POZDRAVITIM
SVE SURADNIKE!

o Jovanu Nikoliću

izdaje: Mitropolija Zagrebačka Zagreb
snimak: M. Karganović -Kargan
reprodukcija zabranjena
štampa: Zavod NIP JZ, Beograd

Zahvaljujemo se gospodinu protojereju, ocu Jovanu Nikoliću iz Zagreba na ovako lijepim riječima, kao i na poslatom časopisu Zajednice Srba u Hrvatskoj pod nazivom „Naš glas”. Uz želju da i ubuduće suradnja bude bar na postojećoj razini, ovim putem se obvezujemo da prikaz časopisa donesemo u jednom od narednih brojeva.

Uredništvo

Servis bele tehnike **FREON** ***
024 52 918
w. Gabrić Grgo
Nikole Kujundžića 10
stan Pazinska 11 (22 435)
SUBOTICA

Okom deteta

Ja imam prošlost, a imam i budućnost

Kroz igru „Ja, kao mala beba” roditelji su imali prilike da pišu o svojoj deci. Većina je napisala predivne priče u kojima su glavni junaci njihova deca. Zamislite koje je to oduševljenje bilo kada je vaspitačica čitala priče pune ljubavi o njima. Bilo je divno čuti priču Zoričine mame – Zorica je usvojena, Sašinih roditelja – dete iz drugog braka, ali i priče ostalih roditelja. Nažalost, ipak je i ovog puta bilo onih koji smatraju da je to gubljenje vremena i koji su svom detetu uskratili divan osećaj i lepu reč.

Na istu temu deca su crtala i pričala o sebi, opisujući svoj tadašnji izgled, svoje prve reči, prve igračke i značajne događaje iz tog perioda.

kupuju posteljenu, pelene, benkice, kapice, flašice, krevetac i da s ljubavlju i potrebnom opremom dočekaju mene. 30. septembra 1987. mama i tata su krenuli u šetnju na doručak u grad i kupovinu malog ćebeta, a mamu je jako zboleo stomak. Više nije mogla da hoda i zvali su hitnu pomoć. Poslednje što je rekao tata mami u bolnici: „Nemoj da je rodiš još četiri dana do mog rođendana.”

Neki vaspitači su spojili ovu igru sa igrom „Moja autobiografija” tako da su deca crtala u vidu stripa šta je bilo pre njihovog rođenja i šta će biti u budućnosti. Davali su opise svake sličice u stripu.

Sabolč Pinter (7 g. Mali Bajmok): „Venčanje mame i tate. Bombone bacaju iz

I dalje je u toku nagradna igra

„Rado herca”

„Najsladi – najmladi”

Vodi Sonja Budai

Nagradna igra „Najsladi – najmladi” čiji je organizator Subotički poslovni informator „Rado herca” ima sve više sudionika. Da je to tako, pokazuje i činjenica da su na „tablici”, koja se svakih 15 dana objavljuje, promjene sve učestalije.

Trenutačno se na 1. mjestu nalazi učenica I. c

SILVIJA BUDAJ

DORDE KRIVOKAPIĆ

IVANA JANČIĆ

razreda Osnovne škole „Miloš Crnjanski” Sonja Budai, a slijede je na 2. Dorde Krivokapić, učenik I. a iz iste škole i Ivana Jančić, učenica III. a Osnovne škole „Kizur István”. Tako je prvoplasirana Sonja u ovom krugu dobila školski pribor, a svi učenici u njenom odjeljenju peronicu.

Igra je organizirana tako da svako od 96-oro djece na listi ima neograničeni broj glasača, a rezultati se svakih 15 dana objavljuju u jednoj od subotičkih osnovnih škola. Tom prigodom se najbolje plasiranom učeniku iz škole i njegovom odjeljenju uručuju nagrade, a sistemom ždrijeba nagradu dobivaju i glasači.

Ovoga su tjedna nagrade bile uručene i izvlačene u Osnovnoj školi „Jovan Jovanović Zmaj”. Kao najbolje trenutačno plasirani (12. mjesto) nagradu je primio Nenad Zojak. Kod glasača najbolje je prošao Strahinja Kostić koji je, kao drugu nagradu, dobio komplet knjiga, glasujući za Azru Kostić i Silvija Vojnić koja je, glasujući za Dragomira Brkljača, dobila prvu nagradu: pet dana na Zobnatici za dvije osobe.

(z. r.)

Za djecu i roditelje

Bolesti parodonta

Plak koji je na zubu izazvao karijes izaziva i parodontnu bolest.

Prve promjene nastaju na zubnom mesu – gingivi. Ona postane crvena, otečena, bolna i krvavi na najmanji dodir.

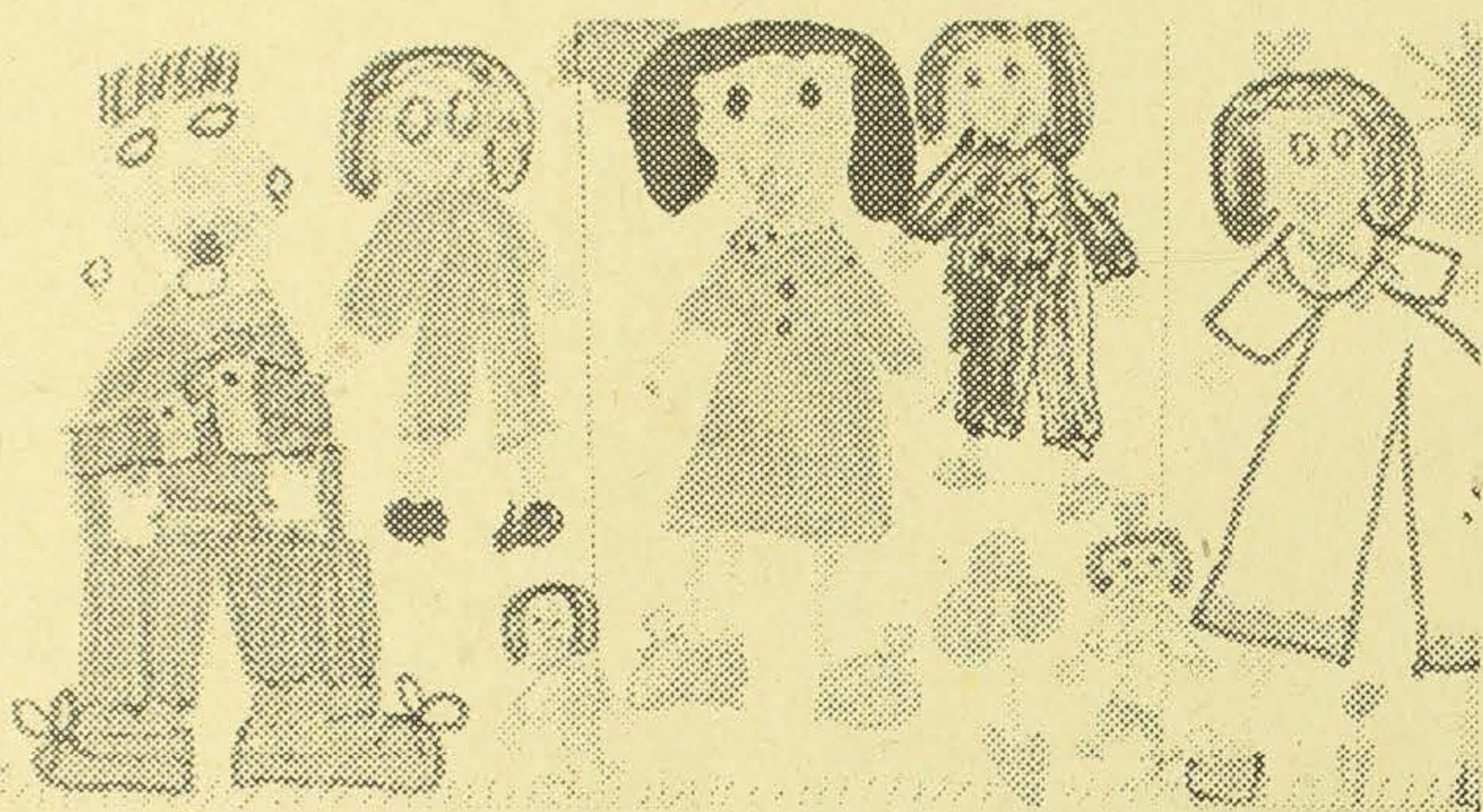
To je bolest koju zovemo – gingivitis.

Ako popravite sve zube i ispravno i redovito ih četkate, za nekoliko dana ćete gingivitis sami izliječiti.

Ali ako zanemarite svoja usta, gingivitis postupno prelazi u parodontitis. Stvara se zubni kamenac, a bolest zahvaća dublje dijelove parodonta. Postupno, sve više propadaju parodontna vlakna i alveolna kost. Govorimo da su se stvorili parodontni džepovi. Na kraju se zub rasklima i ispadne.

Parodontitis ne možeš izliječiti sam – moraš ići parodontologu.

(Iz knjige Valenta Sabolića „I o tvojim zubima”)

Veljko (6 g. Šumice) kaže: „Ja sam bio jako lep. Svako me voleo. Bio sam buca debeljuca. Kad sam bio mala beba, znao sam da kažem 'a, a, a' i da vrištim. Tata me je ljuljao. Prvo sam se igrao sa zvečkicama, a svaku igračku što mi je mama kupila stavljao sam u usta.”

U sledećoj igri deca su crtala šta je bilo pre njihovog rođenja: „Mama i tata su se upoznali u Dubrovniku. Lepo im je bilo, i jako su se zaljubili jedno u drugo. Posle dve godine bilo je venčanje u Subotici sa puno muzike. Onda je mama bila trudna, pa su se dogovorili da mi daju ime Jelena. Oni misle da je to najlepše ime na svetu. Kupili su krevetac, cucle, pelene i sve stvari potrebene za mene. Puno sam dobila poklona, a najviše od moje tetke Cuke, koju sam odmah po rođenju jako zavolela.” Jelena (7 g. Šumice)

A i Majina (7 g. Šumice) priča je bogata detaljima: „Jasna i Milorad su se upoznali na jednom rođendanu. Zabavljali su se tri godine. Venčali su se u Subotici, a na venčanju je bilo prisutno 50 gostiju i mama je dobila 28 buketa cveća. Mama i tata su želeli da imaju malu bebu. Ubrzo je ta želja prema novom životu počela da se ostvaruje. Mami je stomak počeo da raste. Kad bi mama i tata uveče legli da spavaju, mazili su svoju malu bebu u maminom stomaku i pričali joj kakva će to beba biti. Prepirali su se ko je više voli. Kad je mamin stomak bio jako velik počeli su da

ruke – oni se vole – u stomaku ima bebu. Od jela je dospela tamo – mama ima veliki stomak – tata nosi mamu u bolnicu – ima već bebu – daju bebu mami – idem u školu, na ledima mi je torba – još sam veći i idem u školu – crtam i pišem, biću crtač kad porastem – u disku plešem – volim se sa jednom devojkom – ovde se venčamo.”

Svetlana T. (7 g. Mali Bajmok): „Mamino i tatino venčanje – mama i tata se vole – mama ima debeli stomak. Kako su se voleli postala sam ja. Mama se stidela – mama mene drži u korpi i šeta. Vodila me je gde ima puno cveća, pokazivala. Sve mi je pokazala, išla u prodavnicu da mi kupi – imala sam dve godine i igrala se – malo porasla, četiri godine – imam pet godina, igram se u zabavištu – imam šest i po godina i velika sam, krećem u školu – idem u školu gde i moja sestra – u gradu je škola, daleko je – velika sam porasla, biću pevačica – igram u disko klubu – zaljubila sam se.”

Maja M. (7 g. Mali Bajmok): „Venčali su se mama i tata – pa su se onda voleli – mami je porastao stomak – tata je vodi u bolnicu – doktor rodi bebu – ja kao mala beba – rođendani 1, 2, 3, 4, 5, 6 – krenula sam u školu – učim domaće zadatke – idem u veliku školu – zaposlila sam se, frizerka sam – imam momka kojeg volim – venčali smo se.”

Divni su, zar ne!?

Dijana Kopunović, dipl. psiholog

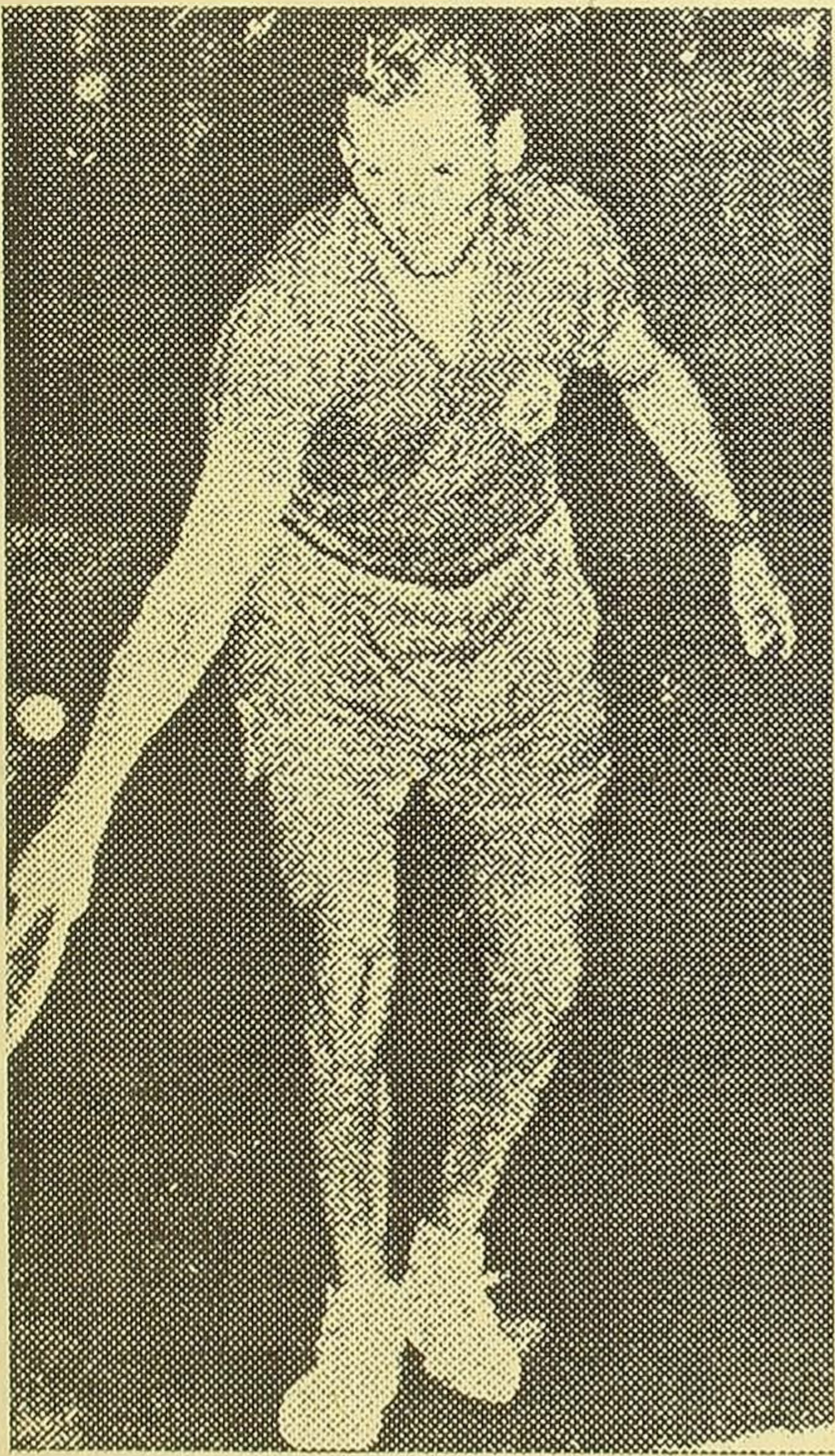

U Subotici je od 28. do 29. siječnja održan XX. memorijalni turnir „Vilim Harangozo '95”.

Lupulescu i Isanović najbolji

Pravi pjesnik celuloidne loptice, legenda jugoslavenskog stolnog tenisa i jedan od najsvjetlijih imena sportske Subotice zacijelo je Vilim Harangozo. Kolekciju od 2.000 trofeja, bezbroj nagrada i kolajni dovoljno govori o njegovoj veličini. Majicu s državnim grbom oblačio je 127 puta, osvojio 37 međunarodnih naslova. Osam puta bio je pojedinačni prvak države. Prvi je naš igrač koji je igrao u finalu svjetskog prvenstva u Beču 1951. U igri mješovitih parova, skupa sa Žarkom Dolinarom, osvojio je prvo mjesto na svjetskom prvenstvu u Londonu 1954.

Vilim Harangozo trajno je zadužio svoj grad i nezaobilazna je točka u spominjanju imena „grada sportova”. Ovom prigodom NIP „Subotičke novine”, u ediciji „Sport i Subotica” izdali su vrijednu monografiju pre-

Vilim Harangozo

gleda stolnog tenisa u Subotici.

Ovogodišnje, 20. po redu, natjecanje završeno je pobjedama Ilie Lupulescu (VJ) i Fatime Isanović (FKI). Pobjede u dublu zabilježili su Slobodan Grujić i Ilie Lupulescu kod muškaraca i Judit Herceg i Katalin Harsányi kod žena. Memorijalni turnir otvorio je gradonačelnik József Kasza, a na zatvaranju je Aleksandar Matković uručio umjetničku sliku i veliki reket s potpisima pobjednika turnira Žarku Dolinaru, legendi stolnog tenisa i počasnom gostu Subotice.

(i. v.)

Priče o gradu

Subotica – najveće evropsko selo?

Zamislite da su Vam došli gosti iz inostranstva (naravno posle ukidanja embarga i sankcija) i da morate, kao neki turistički vodič, sa nekoliko reči kratko prikazati našu rodnu Suboticu.

Šta biste ukratko rekli?

Ako ste skeptik i nezadovoljnik, s malo sete rekli biste i da je Subotica „najveće selo u Evropi”, prvenstveno misleći na izgled i karakter većine stambenih kuća, naročito u perifernim delovima grada. Oni koji su „zaljubljeni” u naš grad, vratili bi se malo u prošlost, do kraja Prvog svetskog rata, i dičili biste se: Subotica je bio najveći grad u Kraljevini SHS, u trenutku njenog proglašavanja, bar po broju stanovnika. Ili: bila je treći grad u Ugarskoj, posle Budimpešte i Segedina.

Oni koji znaju i jednu i drugu stranu medalje, a pomalo su i stručni, diplomatski će da kažu: Subotica je ravničarski grad, sa pomalo seoskim izgledom, ali ima sve gradske funkcije: pozorišta, boiskope, fakultete čak i smog (kao London) naročito ako duva severni vetar iz pravca „Zorke”. Oni koji gledaju statističke brojeke rekli bi da je Subotica grad, jer veći deo stanovnika živi od sekundarne, tercijalne delatnosti, tj. ne od poljoprivrede. (Od čega danas živi stanovništvo grada to samo Božji statističari znaju, ako takvi postoje.)

Da je kojim slučajem vaš gost bio izvesni engleski gospodin po imenu Ebenezer Howard (Hauard), koji je živeo na kraju prošlog i početku ovog veka, bio bi oduševljen ovim „seoskim gradom”, jer u njemu bi video ostvarenje svojih ideala. Naime, taj gospodin je napisao jedan traktat, „Garden City” (Vrtni grad) u kojem je pokušavao da, videvši nedaće engleskih gradova (koje je zahvatila urbanizacija i industrijalizacija), reši te probleme, predlažući neki svoj idealni grad budućnosti. Te nevolje su nezdrava i pretrpana

radnička naselja, pretrpani gradski centri, kilometarska dugačka postrojenja teške industrije, koji truju i zagađuju vazduh svojim isparenjima i dimom. On je predlagao „decentralizaciju” velikih gradova, razbijajući ih na manje urbane celine, „vrtne gradove”, gradiće sa maksimum 32.000 stanovnika, koji bi stanovali u prizemnim kućama okruženim vrtovima. Brze, moderne saobraćajnice povezivale bi te jedinice međusobno i sa gradskim centrom. Mi u delu našeg grada već imamo „vrtni grad”, to je „Kertvaroš”, i sa malo mašte i urbanističke veštine, (koja, nažalost, kod nas manjka)

Subotica bi se mogla pretvoriti u idealan grad. Ili: drugim rečima, savremen, po meri čoveka, bar po zamislama gospodina Howarda. On bi bio oduševljen Suboticom (ali da mu ne pokazujemo „Prozivku”, „Tokio” i „Radijalac”). Kako jedna, u principu dobra ideja, može da se izrodi evo dva primera: sledivši Howardove zamisli oko velikih gradova izgrađeni su tzv. „satelitski gradovi, naselja” popularno nazvane „kolektivne spavaone” koji su danas problemi tih gradova, ali jedno su zaboravili „planeri” – Howard je maksimalizovao broj stanovnika i odredio spratnost izgradnje. Drugi primer je Los Angeles, sigurno „najveće selo na svetu”. Taj grad, dugačak 100 kilometara, prostire se duž morske obale i samo stari centar je gusto izgrađen sa nekoliko oblakodera. Sve ostalo su kuće, vile i vrtovi, koje povezuju aleje dugačke i po 70 kilometara. Nigde ni jednog pešaka, caruju automobili. Taj grad živi zahvaljujući automobilima, bez njih bio bi mrtav.

Evo pitanja sa početka priče: šta je Subotica? Kakva je njena budućnost? Ja mislim da je Subotica NAŠ grad, i biće takav kakvim ga mi činimo, jer ako ga pustimo da bude svačiji, onda će biti ničiji.

Szabó Zsombor, arhitekta

Iz sportske prošlosti Subotice

Značajne sportske obljetnice u 1995.

U 1995. godini navršavaju se brojne obljetnice iz bogate povijesti subotičkog sporta.

I. obljetnice sportskih organizacija

1825. Prije 170 godina osnovana je škola jahanja.

1875. (5. siječnja) Subotičko klizačko udruženje (Szabadkai korszolyázó egyesület) osnovano je prije 120 godina. Otpočelo je s radom 15. prosinca 1876 godine. U pravilima piše da su ciljevi Društva: podizanje klizališta, osposobljavanje klizača početnika, organiziranje izleta, priređivanje klizačkih proslava i natjecanja i organiziranje jednog do dva bala godišnje. Isodobno je osnovana i ženska sekcija.

1880. Prije 115 godina osnovano je „Subotičko gimnastičko udruženje” (Szabadkai torna egyesület). Osnivači su bili braća Vermes (Lajos, Nándor i Béla). Udruga je još iste godine organizira vrlo uspješnu „svečanu gimnastičku priredbu” u gradskom parku (Dudova šuma). Naredne godine (7. srpnja 1881.) Udruga organizira

veliko natjecanje na Paliću. Na programu su boksačke, mačevalačke, trkačke discipline, bacanje kugle, plivačka natjecanja i gimnastika. To je prva priredba čuvenih „Paličkih igara” (Paličke olimpijade). Palička natjecanja odomaćila su i popularizirala mnoge sportske grane. Zahvaljujući materijalnoj pomoći osnivača Udruženja, braći Vermes, sagrađeni su tereni za razne sportske grane.

1920. (21. travnja). Prije 50 godina, na inicijativu USAOV (Ujedinjeni savez antifašističke omladine Vojvodine) osnovan je „Spartak” pod imenom Fiskulturno Omladinsko sportsko društvo „Jovan Mikić – Spartak” (FOSI) JM Spartak). Prvi predsjednik je Lajčo Jaramuzović a tajnici Miran Ostan, pa Vilim Harangozo 22 siječnja 1947. godine izvršena je fuzija iz među FD „Radnički” i FOSI „JM Spartak”. Novo društvo je dobilo ime Radničko fiskulturno društvo „Jovan Mikić – Spartak” (RSI) „JM Spartak”) RSD JM „Spartak”, 21. veljače 1949. mijenja ime u SD „Spartak”, a 4. prosinca iste godine na godišnjoj skupštini u Sportsko društvo željezničara „Spartak” (SDŽ „Spartak”) U društvu djeluju brojni klubovi

Ante Zomborčević

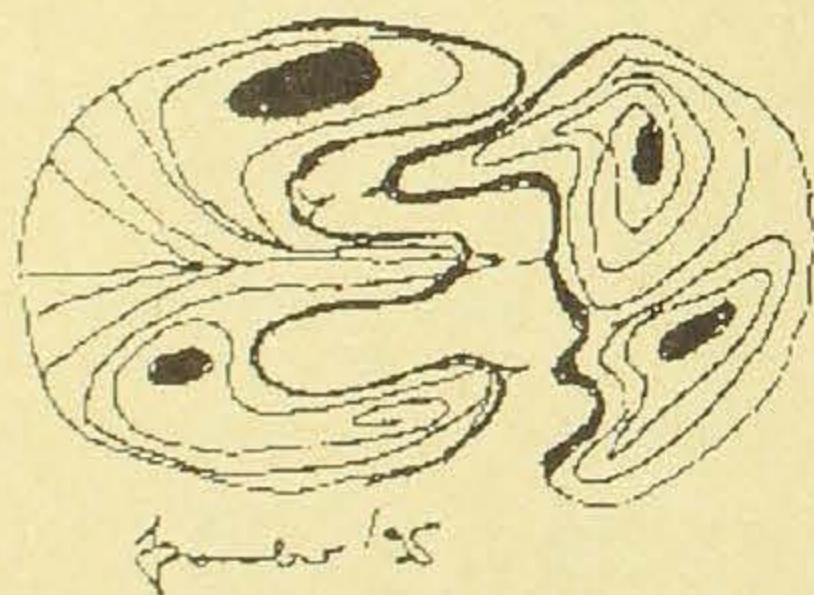
AUROMETAL

Naš izbor

Balada iz predgrađa

*...I lije na uglu petrolejska lampa**Svjetlost crvenkasto žutu
Na debelo blato kraj staroga plota
i dvije-tri cigle na putu.**I uvijek ista sirotinja uđe
U njezinu svjetlost iz mraka,
I s licem, na kojem su obično brige,
Pređe je u par koraka.**A jedne večeri nekoga nema,
A moro bi proć;
I lampa gori,
I gori u magli,
I već je noć.**I nema ga sutra, ni preksutra ne,
I vele, da bolestan leži,
I nema ga mjesec, i nema ga dva,
I zima je već,
I sniježi ...**A prolaze kao i dosada ljudi,
I maj već miriše –
A njega nema, i nema, i nema,
I nema ga više ...**I lije na uglu petrolejska lampa
Svjetlost crvenkastožutu
Na debelo blato kraj staroga plota
I dvije-tri cigle na putu.*

Dobriša Cesarić

O vojvodanskim vodama

Kulturno-istorijsko društvo „Proleće na čenejskim salašima – PČESA”, koje radi na očuvanju kulturno povijesnog blaga Vojvodine ove godine planira izdati svoju 11. knjigu u ediciji „Istorija poljoprivrede, salaša i sela”, na temu „Tija voda” o vojvodanskim vodama. Knjige iz ove edicije izdaju se jednom godišnje na zadanu temu (do sada su objavljene knjige na temu salaša, panonske kuće, starih zanata u Vojvodini...) s priložima koji na najrazličitiji način i pristup obrađuju tu temu sa svih strana. I ove će godine to moći učiniti svi zainteresirani koji do 1. travnja pošalju neki rad o vojvodanskim vodama (ne dulji od 10 kucanih strana) na adresu: Kulturno-istorijsko društvo PČESA, 21000 Novi Sad, Trg Dositeja Obradovića 8. (i.v.)

Kratka priča

REAKCIONAR KON

Iz tajnog dnevnika Vasila Makanjina, učenika III-b jedanaestoljetke „dr Zdenjak Nejedli” u K.

U susednu kuću doselio izvesni Isidor Kon se koji je ubrzo postao predmet rasprave u uličnom odboru čiji moj otac, drug Jozef Makanjin, poslovođa prodavnice „Tekstilija” narodno predužće u K., ima čast da bude predsjednik. Jer ovaj Kon posedovao je krupnog crnog mačora kome je svake nedelje kupovao šlag u vrednosti od 3 krune, hranio ga na prozoru (stanuje u prizemlju) i time pobuđivao javno uznemiravanje drugarica koje svako večer sede preko puta ispod lipe i pušeci raspravljaju o problemima od opšteg interesa.

U svojstvu njihovog predstavnika otac je posetio navedenog Kona i stao da mu prigovara zbog njegovog ružnog ponašanja: „Vaše ponašanje, družo Kon, zapadnjačko ponašanje je i stoga reakcionarno je. Na zapadu bogati buržujji hrane mačore šlagom; imaju čak i klinike za životinje i što je još gore, čak i pseća groblja. Dok siromašni tamo gladuju, mačori su prežderani od raznih delikatesa”. Drug Kon je odgovorio na to: „Kod nas nema gladnih siromaha”.

„Ali ne treba da bude ni prežderanih mačora – rekao je otac – jer je sve povezano sa svime. Drugarice iz uličnog odbora koje sede ispod lipe, upozorile su me na vaše ponašanje koje izaziva ogorčenje u doba naših privremenih ekonomskih poteškoća”. Kon drsko odgovorio je ali: „Drugarice popuše dnevno dvadeset cigareta što nedeljno predstavlja iznos od 30 kruna. Dve među njima su takođe poznate da tajno piju i kćerka jedne se upravo nalazi u Domu za prevaspitavanje posrnulih devojaka. Dok ja kao udovac niti pijem niti pušim i jedina radost mi je da posmatram mačora kako jede jednom nedeljno šlag u vrednosti od 3 krune”.

„I ne stidite se – nastavio je otac da utiče na njega – što umesto da izrodite decu kao svaki radni čovek i da im priuštite šlag sa naše bogate trpeze, vi ste sebi nabavili samo mačora!” Kon na to uzvрати: „Nije mi bilo dato da izrodim decu krivicom prevremene smrti supruge moje u koncentracionom logoru Birkenau”.

Tada otac počeo mirnije, ali tim uverljivije: „Trebalo je onda da uzmete drugu

suprug, a ne mačora koga ste uz to još uškopili tako da ni on ne može da pravi mačiju decu. Usled čega postaje sa tačke gledišta razvoja sasvim nekorisno biće i naše društvo će već znati da se snađe. Pogledajte mene. Izrodio sam ukupno troje dece i nastavio bih i dalje da nije skučenih stambenih prilika”.

Kon uzvрати opet drsko (čime je razotkrio svoj antihumani stav): „Meni je miliji moj mačor nego vaša dečurlija. Vaša kćerka Margareta je neslavno čuvena zbog tetovaže na poprilično intimnim mestima a vaš sin Adolf, čuveni mangup, izudaro je tu nedavno nogama susedovog psa tako da je ovaj uginuo”.

„Moj sin – naljutio se otac pravedno – momak društven je, kolektivan, muzički nadaren. Dok vi izbegavate ljude i odvratni ste individualista”.

„Čim više upoznajem ljude, tim više volim životinje” – rekao je reakcionar Kon i onda je otac povisio ton i rekao: „Sada ste pokazali vašu protivnarodnu dušu. Ako volite životinje na štetu ljudi, stavljate se rame uz rame sa onim buržujkama koje leče svoje kućice po klinikama”. – „Ta misao nije moja – zacerekao se Kon. – To je rekao Marks”. – „Ako je to i rekao, rekao je onda to mladi Marks – odbrusio je otac – koji je kasnije postao mudriji”. I saznajući na osnovu toga da Kon tvrdoglavo ostaje pri svojim reakcionarnim pogledima i da je nemoguće utvrditi mu ispravne, otišao je. Te večeri kod kuće uzdahnuo je: „Sumnjiv čovek taj Kon. Kako je to moguće uopšte da je kao jedini od ovdajšnjih 72 Jevreja preživeo protektorat? Zar to nije čudno? Moraću da drugaricama iz uličnog odbora preporučim da se pobliže pozabave tim Konom koji je tako sumnjivo preživeo rat i sada još uz to hrani šlagom uškopljenog mačora”.

Međutim, Konov slučaj je ubrzo bio rešen. Kada smo se vraćali sa nedeljnog pionirskog sastanka na kome je otac održao okupljenim pionirima govor na temu „Pionir – čuvar šume”, put nam je prešao crni Konov mačor i otac ga je pogodio špicem cipele modernog oblika napredne linije i proburazio mu istim trbuh. Mačor je odvratno vrisnuo, ostao da leži nasred puta i kasnije verovatno lipsao.

(Josef Škvorecky, „Iz života češkog društva”)

Naš književni leksikon

Ružica (redovničko ime s. Fides) Vidaković (Subotica, 7 lipnja 1921.) pjesnik, esejist, prevodilac Francuskog. Osnovnu školu završava u rodnom gradu, a Učiteljsku kod s. Milosrdnica u Zagrebu 1043. U međuvremenu stupa u novicijāt. Neko vrijeme radi kao učiteljica u Taborskom na Sutli, a zatim postaje učiteljica magistra Novakinja u Zgrebu. Nakon tri godine studija zbog potrebe Družbe napušta Bogoslovni fakultet, te sa nekoliko sestara odlazi u Belgiju gdje usavršava Francuski jezik. Godine 1959. vraća se u domovinu i postaje tajnica u Vrhovnom vijeću, a 1964. je zamjenica vrhovne poglavarice, a od 1969. vrhovna poglavarica (Časna Majka). Tu dužnost obavlja u dva mandata. Birana je iz za predsjednicu Unije viših redovničkih poglavarica Jugoslavije. Poslije skoro pedesetogodišnjeg izbjivanja, 1987. vraća se u Suboticu.

Svoje literarne sklonosti izrazila je još za vrijeme školovanja. Piše pjesme, prigodne recitale i eseje. Istodobno, prevodi sa Francuskog. Suradivala je u više listova i drugih publikacija, kao što su: *Zov, Naša Gospa, Bačko klasje, Subotička Danica* itd.

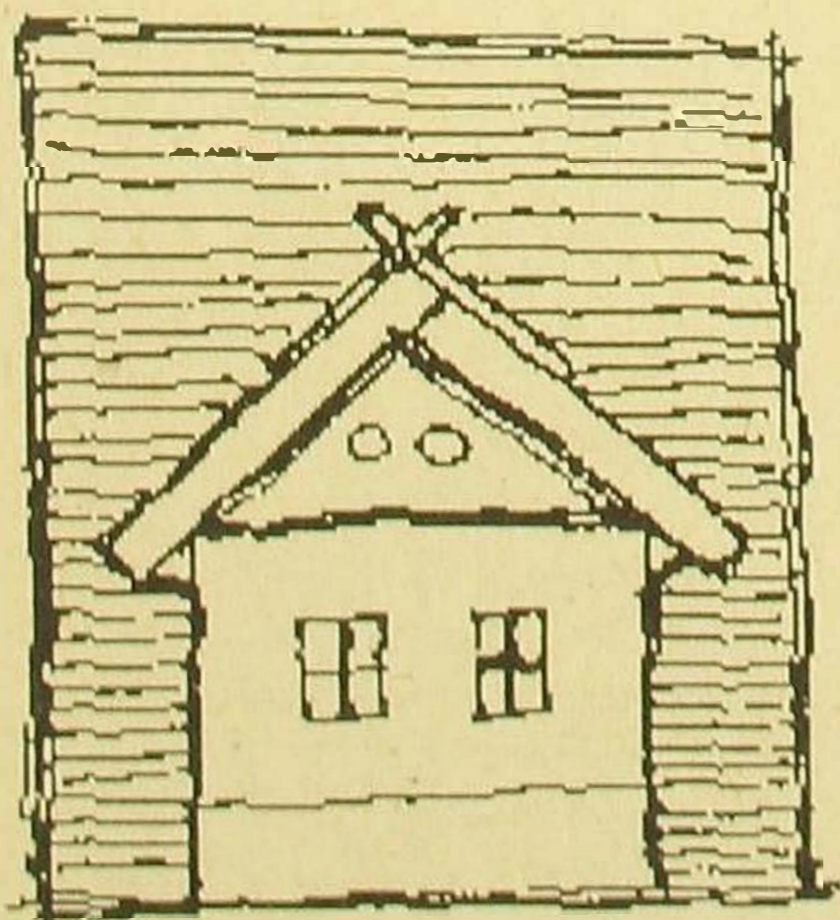
Lopoč u cvatu

*U modrini zore
rascvjetani lopoč.
Iznad vode pjeva.
I bjelinom sja
u moje zjene.*

*Gospodaru
svemirskih visina,
zemlje i mora,
Bože,
izvoru svih ljepota,
vijencem ljepote,
razlivenim u cvate,
duboko ćutim
Tvoju slavu.*

*Lopoč u modrini zore
šalje topli osmijeh
u moje raširene zjene.*

Ružica Vidaković

Nova knjiga

Nenad Čanak:

„Pet godina samoće” Bajke nisu za nas

– *Kako se može govoriti o demokratiji u uslovima kada se svaki čovek od osamnaest do bogzna koliko godina može bez suda i presude, bez advokata i prava žalbe voljom „nekoga” udaljiti iz javnog života na neograničeno vreme? Šta štiti čoveka od režima? (...) Izgleda, ništa. (...) Hitlerovi savremenici su se od odgovornosti za logore smrti u čijim su krematorijumima spaljeni milioni ljudi branili sintagnama „nisam znao”, ili: „izvršavao sam naredjenja”. Niko im nije verovao. Hoćemo li i mi koristiti iste fraze kada nam pred lice budu stavljeni dokazi o sistematskom mlevenju ljudskih leševa u fabrici „Bimex” u Brčkom? I da li se može očekivati da će nam neko verovati?*

I da ove riječi ne stoje napisane u knjizi „Pet godina samoće”, izdate od strane Nezavisnog društva novinara Vojvodine prosinca 1994., prepoznali biste oštrinu stila Nenada Čanka. Jedino što je u ovom prikazu teško jest – što ne izdvojiti?

Cjelina od 57 tekstova, s „Ratnim dnevnikom” kao posebnim tematskim dijelom, objavljenih u „nedržavnim” listovima, kao i onih neobjavljenih, zbir je britke analize predsjednika Lige socijaldemokrata Vojvodine. Sam autor u pogovoru veli da je tekstove objavio integralno, kako bi čitatelj mogao prosuditi gdje je pisac bio u zabludi, ali i za razumijevanje događaja i vremena koji su opisani.

Svi oni koji su knjigu pročitali, ili su bili na njezinoj nedavnoj promociji u Subotici, poželjeli bi da nikada nije ni napisana. I to samo stoga što nas svojim sadržajem surovo podsjeća na sve što smo posredno ili neposredno doživjeli. S druge strane, ona nam može poslužiti kao jedna od sugestija u vlastitom promišljanju što nas ubuduće čeka. Naravno, ako potisnemo osjećaj nelagode i na samu pomisao na one koji nam kroje sudbu. Shvatimo li je neozbiljno, ostat će i dalje samo „mrtvo slovo na papiru” i (samo) dokument namijenjen drugima o nama samima.

Istina, danas su lirski opisi bizarnih momenata vrlo zahvalni u pisanju političkih dnevnika. Oni koji od ove knjige to očekuju, bolje da je i ne uzimaju u ruke. Bajke nisu za nas.

Zlatko Romić

Dužijanica '94.

Projekcija dokumentarnog filma „Dužijanica '94” održat će se u KUD „Bunjevačko kolo” 17.02.1995. godine (petak) sa početkom u 19 sati.

VJEČNI SMRAD

*Zadah smrada vječnoga
živo plamti, vjeruj,
negdje
ne toliko daleko
od tebe
za tebe.*

*Kušaš li ga vidjeti,
znaj,
rumeni mu mamljiv
pjev stoji
pored tebe
radi tebe.*

*A ti,
snagom odaj
mu počast
neposluhom
iz tebe samoga
zbog Sebe.*

DOM

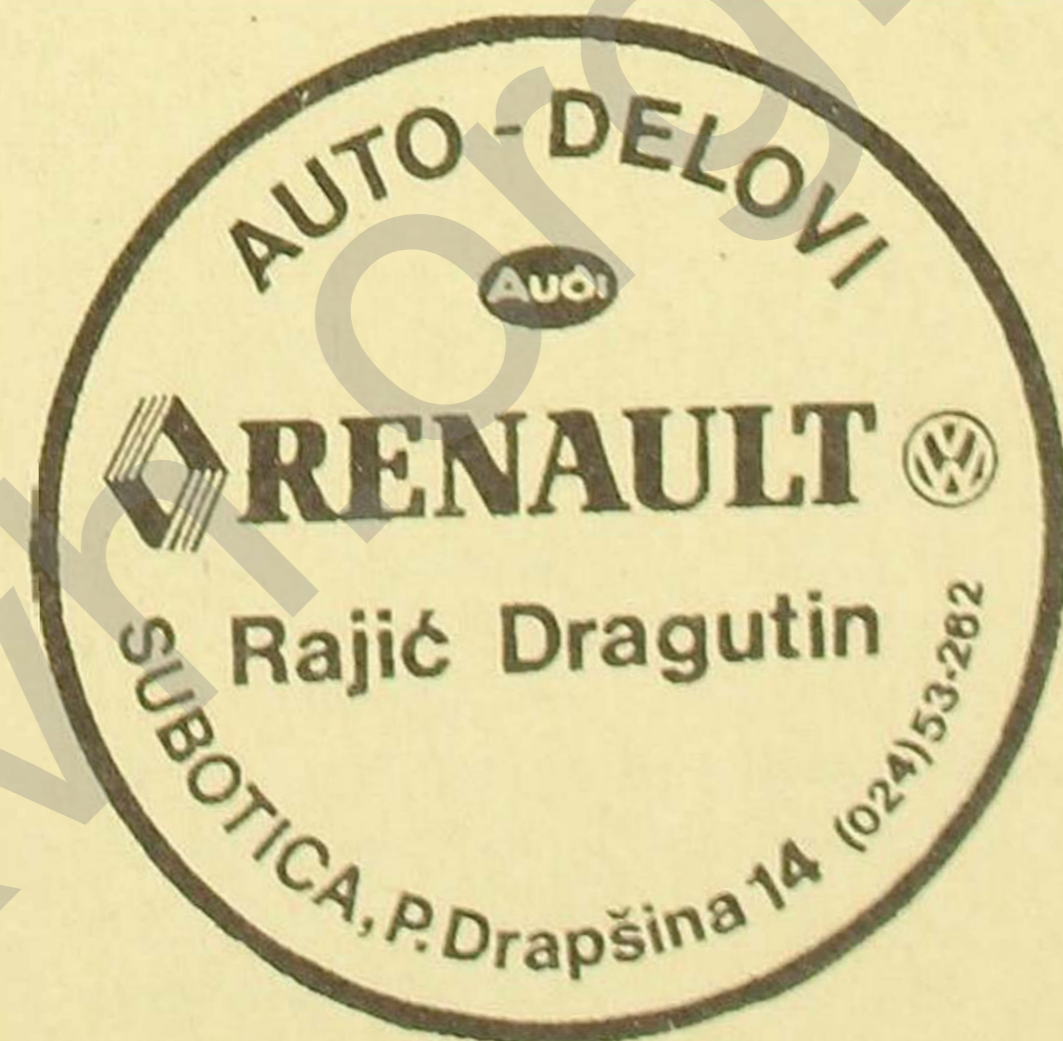
prijateljima, bivšim

*Na pragu doma
u kutu razočaranja
glasovir svira,
savim tiho,
pjesmu podozrenja.*

*Glas ipak
dopire daleko,
i duboko
hvatajući sumnju
u stjegu života
uspavana, a mlada.*

*Pozornica smisla
ostala je iza
plave sjene zaborava
sasvim blizu
svoje punine,
a daleko.*

Tomislav Žigmanov

Delegacija NSZS nezadovoljna dobijenim odgovorima u ministarstvu poljoprivrede

„DI SU NOVCI?“

Desetočlana delegacija NSZS (Nezavisni sindikat zemljoradnika Srbije) na čelu sa predsednikom **Đordem Garabandićem** i predsednikom Izvršnog odbora **Aleksandrom Ćurčićem** razgovarala je u ministarstvu poljoprivrede o više gorućih pitanja vezanih za poljoprivredu u celini, a posebno o problemima koji pred početak prolećnih radova muče zemljoradnike, sa ljudima koji niti na jedno pitanje nisu mogli dati konkretan odgovor.

Desetočlana delegacija, u kojoj je iz Subotice bio **Ivan Ćović**, potpredsednik Kluba NSZV za opštinu Subotica, bila je uredno i blagovremeno najavljena kod ministra poljoprivrede, energetike, finansija, zdravstva i socijalnih pitanja, ali nažalost delegaciju su primili i sa njom razgovarali zamenik ministra poljoprivrede **Srboljub Stanković**, načelnik Ministarstva poljoprivrede **Miroslav Vidanović**, predsednik Ministarstva trgovine **Radiša Lazić**, član Ministarstva poljoprivrede **Milan Nedeljković** i iz Uprave prihoda **Slavica Stefanović**.

Ključna pitanja su bila kako i sa čime započeti prolećnu setvu, isplata predatih a do sada neisplaćenih proizvoda iz proizvodnje 1994., obezbeđivanje goriva i kako platiti visoke poreske obaveze. Znači, sve bez čega se ne može proizvoditi. Ali i sve što dovodi zemljoradnika na prosjački štap, a poljoprivrednu proizvodnju ka potpuno ekstenzivnoj privrednoj grani, a njive parlogu; stočarsku proizvodnju samo za zadovoljavanje sopstvenih potreba.

Novca za prolećnu setvu gotovo da i nema. Da bi se setva nesmetano odvijala potrebno je najmanje 800.000.000. dinara za područje Republike Srbije. Rečeno je da za sada ima izgleda da se obezbedi oko 250 miliona dinara, a da se računa da će 70% zemljoradnika ući u setvu sa svojim novcem. Kredita za sada nema, a tih 250 miliona dinara treba da se plasira preko poslovnih banaka.

Treba stvarno biti veliki optimista u računici da će se prolećna setva bez novca

moći i početi, a kamoli okončati u planiranom obimu.

Mogli smo u dnevnoj štampi čitati da veliki deo predatih proizvoda roda 1994. još nije plaćen. Donekle se može razumeti da još nije isplaćen ceo iznos za suncokret, ali kako tumaćiti neisplaćenu pšenicu? U Ministarstvu to priznaju, ali odmah odgovaraju da se na tome radi. Na tome se mnogo i do sada radilo. Znamo kako se uradilo. Vi zemljoradnici i dalje čekajte, sve dok se ne izmisli neki novi način daljeg obezvređivanja vašeg truda.

Za sada se još ne zna kako obezbediti gorivo, ili se još to ne može obelodaniti. Zato, ko hoće da ore i seje, neka se obezbeduje na svakoj instaliranoj pumpi na Buvljaku, kraj puta, u privatnim magacinima goriva uveznog na jedino „legalan način“ – švercom. Naravno, ako još ima marona. Ako ih nema, mogu se još uvek nabaviti oko Gradske kuće. Pa, ko voli (poljoprivredu) neka izvoli.

Što se tiče poreza, rečeno je da Uprava prihoda radi po Zakonu. Zna se ko donosi zakone. Šta to vredi kada svi zemljoradnici i imaozi zemlje ne mogu nikako izmiriti svoje poreske obaveze. A takođe se zna da u Republici Srbiji ima 2.039.000 poreskih obveznika po osnovu katastarskog prihoda. Uskoro će zemljoradnici otkriti poresku enigmu. To uskoro je dan kada dobiju poreska rešenja za 1995. Ako porez bude kao u 1994. verovatno i taj neće biti izmiren u celosti. A zašto? Pa zato što ga neće moći izmiriti.

Delegacija NSZS je predala zahteve zemljoradnika, koji su istaknuti i na mitingu u Beogradu sa još jednom dodatnom tačkom koja glasi: „**Zahtevamo isporuku potrebnih količina nafte i drugog potrebnog materijala za obradu zemlje, jer u protivnom zemljište dalje nećemo moći obrađivati.**“

Kao zaključak, neizbežno se nameće da su zemljoradnici i dalje prepušteni sami sebi. Da, prepušteni su sami sebi i pored toga što se o njima mnogi jako staraju i daju bombaste izjave.

*Mr Ivan Rudinski
Predsednik Kluba
NSZV za Suboticu*

Žackalo iz „Poljoprivrednika“ za poljoprivrednike

Izbor

U restoranu gost poziva kelnera:

- Šta se ovde može dobiti za ručak?
- Ćorbast pasulj, bez mesa.
- Kako, bre, zar nemate veći izbor? –ljutito upita gost.
- Imamo, gospodine. Možete birati: hoćete ili nećete da ručate!

Jučerašnji

Ulazi penzioner u pekaru da kupi hleb, a prodavac mu kaže:

- Od jutros je hleb duplo skuplji.
- Nije važno. Onda mi dajte jučerašnji.

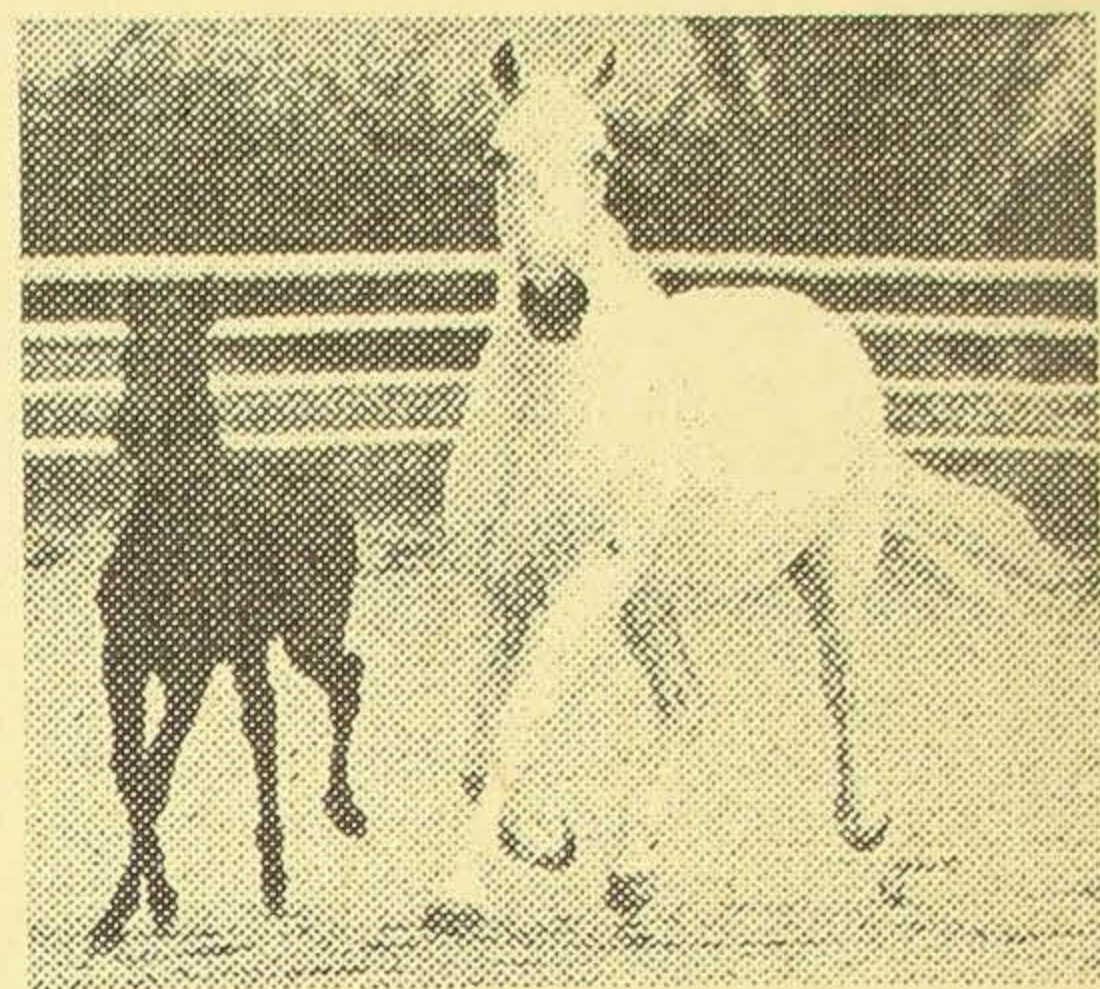
(na. vi)

Odgajivačima ždrebadi: Svi uslovi – važni

Da bi dobili kvalitetan kasački podmladak, moramo voditi računa o izboru prirodnog materijala (kako oca tako i majke), o uslovima držanja, ishrane i nege.

Skoro je nezamislivo to postići bez ispusta na zelenim travnatim površinama. Po nekim normama veličina ispusta mora biti jedan hektar po grlu (majka i ždrebe).

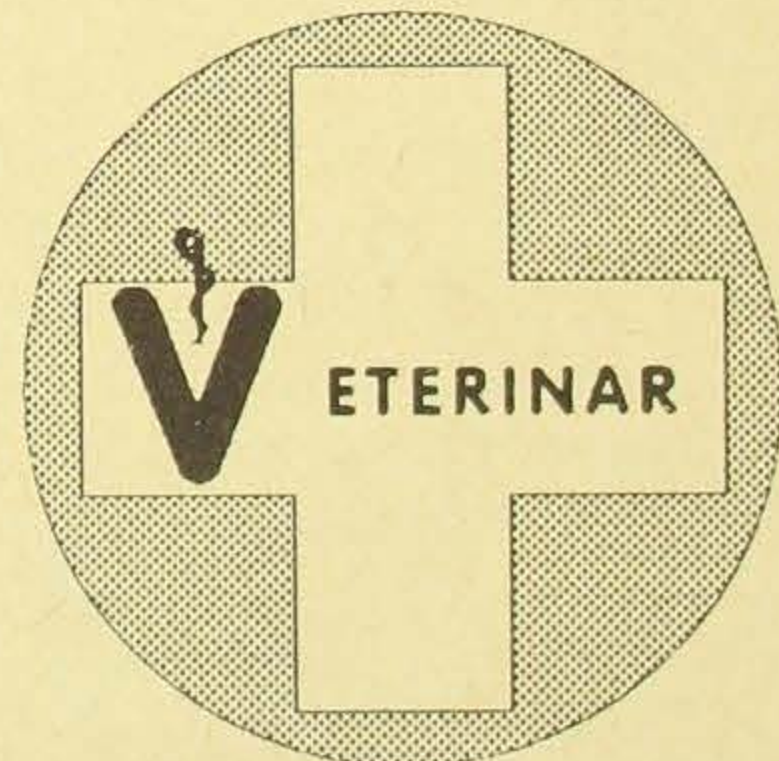
Hrana mora biti kvalitetna, izbor hraniva što veći, obrok dobro izbalansiran na sve

hranjive sastojke sa puno minerala i vitamina.

Tek tada ždrebe može stasati kao čvrst AMERIČKI KASAČ u našim uslovima i već u drugoj i trećoj godini svoga života postizati vrhunske rezultate. Osnova ovakve biološke proizvodnje sportskih grla je reprodukcija, pa ćemo spomenuti neke reprodukcione karakteristike kobila.

Zna se da je konj (kobila) kao vrsta manje plodan u odnosu na neke druge. U prirodnim uslovima plodnost kobila je oko 60%, a kod sportskih može biti i manji zbog raznih nepovoljnih faktora. Na umanjenu plodnost utiče dug reprodukcioni ciklus (naši jedanaest meseci), dug polni žar (4 – 5 dana pa i više), kasnostasnost (stasnost u četvrtoj godini života) a ponekad i jednostrana selekcija samo na brzinu. *dipl. vet. Grgo Tumbas*

PRIVATNA VETERINARSKA
STANICA

„VETERINAR“

Trg Paje Kujundžića 2/a
(kod Senćanske crkve)
telefon: 024/ 39-229

Radno vreme u ambulanti:

- radnim danom od 7 do 19 časova
- nedeljom od 8 do 11 časova

Prilog stanju epizootija od 1880. do 1900. godine na području Subotice

SVINJSKA KUGA (I.)

Ne tako davno je, preko sredstava javnog informiranja, građanima Subotice saopćeno da se na području Kera pojavila veoma opasna bolest svinja – svinjska kuga. Također, rečeno je da su oboljele svinje ubijene, a da su poduzete sve potrebne mjere da se spriječi širenje zaraze. Da bi se nešto više pružilo u saznanju o pojavi i širenju zaraznih bolesti stoke na području Subotice, uredništvo lista je zamolilo dr. Albu Rudinskog, veterinara u mirovini, da iz svoje bogate literature i objavljenih radova izdvoji neke i ponovno ih saopći.

– Od davnina, pa sve do danas, ovo područje je izrazito vezano za poljoprivrednu proizvodnju. Bogate bačke ravnice bile su prirodni oslonac proizvodnje žitarica, uzgoja i tova stoke. Prateći potrebe stanovništva razvijalo se znanstvo, koje je u značajnoj mjeri doprinelo usponu i opštem privrednom razvoju. Nauka, koja je raspolagala izvesnim tradicijama, bila je preteča javljanju industrijskih grana. U drugoj polovini XIX. vijeka izgradnjom pruge (1864.) kroz Panonsku ravnicu, privredni tokovi ovog kraja postaju življi. Domaći, a i strani kapital utiče na izgradnju prvih industrijskih objekata. U svom razvoju Subotica u periodu 1880. – 1900. doživljava značajan privredni procvat. Grade se parni mlinovi, izvozna klanica, fabrika skroba, špirita, fabrika boja i lakova, gradska pilnara, fabrika metalnog nameštaja i livnica; podignuta je električna centrala i uveden tramvaj (1895.) i drugo. Izvozna klanica podignuta je 1885. od strane privatnog kapitala i spadala je u red najznačajnijih privrednih objekata. Godišnji kapacitet klanja svinja iznosio je oko 35.000 komada, a pored toga izvršeno je i klanje svih vrsta pernate živine. Na inicijativu Ministarstva poljoprivrede iz Budimpešte grad je svojim sredstvima 1891. podigao gradsku klanicu. U njoj su privatni zanatlije – klali stoku, namenjene za javnu potrošnju. U širem krugu klanice istovremeno je podignuta i zgrada za stanovanje gradskih veterinara. Za svoje vreme gradska klanica je bila veoma dobro opremljena i imala je vodovodnu i kanizacionu mrežu. Kapacitet gradske klanice bio je predviđen za klanje oko 15.000 tovljenih svinja godišnje, 6.000 komada goveda, 7.000 komada teladi, 22.000 komada ovaca i 8.000 komada jagnjadi.

U to vreme stočni fond je na teritoriji Subotice po popisu od 1 – 8. septembra 1884. iznosio:

konja	10.284
goveda	8.756
svinja	38.389
ovaca	31.587
pčelinjih porodica	1.221
kokošaka	144.906
ćuraka	9.918
gusaka	36.462
pataka	9.639
golubova	4.249

Od zaraznih bolesti stoke, koje su se u navednom vremenskom periodu pojavljivale nanoseći znatne štete privredi, a ponekad i ugrožavajući zdravlje ljudi navodi se sledeće: antrax, sakagija, bešnilo, šuga, zarazni po-baćaj, tuberkuloza, durina, ovčije boginje, vrbanc, a 1895. po prvi put u istoriji Subotice zabeležena je i – svinjska kuga.

Od epizootija (stočnih zaraza većih razmera), koje su na ovom području harale nanoseći velike privredne štete, posebno se ističe slinavka, šap i svinjska kuga.

Na području Bačke 1884. bio je ukupno 21 veterinar. U Subotici su u to vreme bila dva državna veterinara: József Lang sa godišnjom platom od 600 forinti i terenskim dodatkom od 320 forinti, i Lajos Gets sa platom od 500 i terenskim dodatkom od 325 forinti.

Epizootija svinjske kuge

Zaraza pestis suum – svinjska kuga, ili kako su je isprva zvali „Cholera svinja” ustanovljena je u Americi, u državi Ohajo, 1833. godine, gde je za kratko vreme počela da nanosi velike štete. Iz Amerike zaraza je prenetu u Evropu, i ustanovljena je u Velikoj Britaniji 1862. Odatle je prenesena u Švedsku i Dansku, a istovremeno 1867. god., javila se u Španiji, Francuskoj i Italiji. U Nemačkoj je ustanovljena 1893., odakle je počela da se proširuje prema istočnim zemljama – Rusiji i Balkanu. U Srbiji, na osnovu podataka, ustanovljena je 28. maja 1895. U Bačkoj je prvi put ustanovljena u Apatinu sredinom juna iste godine. Zaraza je uneta putem uvezenih svinja iz Bosne. Početkom avgusta iste godine zaraza se pojavila i u Belju, a uneta je kupljenim svinjama iz Bezdana. Svinjska kuga je sa oborskih prešla na divlje svinje koje je desetkovala. U Subotici, prema raspoloživim podacima, ustanovljena je na posedu Adolfa Halbrohra s Kelebije 23. aprila 1895. postojalo je zarazno oboljenje. Identitet zaraze nije dat, no moglo se pretpostaviti da se radilo o svinjskoj kugi. Od toga doba ova zloćudna zarazna bolest decenijama se zadržala na ovom području, dobivši na taj način, stacionaran karakter.

(Nastavak u narednom broju)

Dr Albe Rudinski

Šta bi trebalo da znamo o orahu?

„Kombinat voćka”

Orah pripada familiji Juglandaceae. Postojbina oraha je istočna sredozemna oblast – Balkansko poluostrvo, Iran, Irak i Mala Azija. U tim zemljama orah i danas raste po šumama u zajednici sa hrastom, kestenom i drugim listopadnim drvećem. U kulturu je prvo uveden u Kini, a zatim u Japanu, Indiji, i na kraju, na obalama Sredozemnog mora. Na Balkanskom poluostrvu prvo se počeo gajiti u Grčkoj. Iz Grčke je prenesen u Italiju, a odatle po celoj Evropi. U Americu je stigao iz Engleske. Danas se orah gaji u svim umerno-kontinentalnim oblastima.

Orah se u prvom redu gaji zbog plodova, koji su visokokalorična hrana. Jezgro sadrži veliki procenat nezasićenih masnih kiselina, 50 – 70% masti, 18 – 25% belančevina i 15% ugljenih hidrata. Sadrži vitamine B 1, C, A i B 2, a od minerala u većoj meri sadrži fosfor, gvožđe i kalcijum. Pored upotrebe u svežem stanju nalazi upotrebu i u medicini. Za jačanje kose pravi se losion tako što se deset supenih kašika jezgra samelje, pomeša sa litrom 96% alkohola i ostavi u zatvorenoj flaši da stoji na toplom mestu dve nedelje. Ovom tečnošću masira se koža glave svake večeri, a kosa se zatim osuši. Koliko god je orah dobar za jačanje kose, dobar je i za sprečavanje znojenja nogu. Noge treba prati u čaju od orahovog lista i kore mladog oraha – po pet supenih kašika na dve litre vode. Melem protiv reume pravi se od isitnjenog orahovog lista. Deset velikih kašika isitnjenog orahovog lišća stavlja se u litru nerafinisanog maslinovog ulja, koje treba da stoji na toplom mestu mesec dana. Ovim uljem masiraju se mesta napadnuta reumom.

Omotač ploda, lišće, kora i koren koriste se za bojenje tkanina i drvenih predmeta, te za štavljenje kože jer sadrže do 22% tanina.

Orahovo drvo koristi se kao cenjeni materijal u industriji nameštaja, izradi figura i izradi puščanih kundaka. Orahovo drvo je čvrsto, lako se polira i insekti ga retko napadaju. Najlepše šare u drvetu su pri dnu stabla i vratu korena. Šare imaju stabla starija od 50 godina sa prečnikom većim od 60 cm.

Drvo dostiže visinu i preko 20 m, a krošnja mu je široka i veoma razgranata. Prečnik krošnje je i preko 20 m. Iz tih razloga čest je i u većim dvorištima. Tačna starost oraha do koje donosi plodove nije ustanovljena. Pretpostavlja se da je to i preko 300 godina starosti.

Razmnožava se iz semena i kalemljenjem. Orah razmnožen iz semena počinje da rađa između 8. i 12. godine. Okalemljen orah počinje da rađa već u drugoj ili trećoj godini.

Zbog jačine i razgranatog korena postoji mišljenje da orah nije poterbuo đubriti zato što se on lako snabdeva hranjivim materijama iz veće dubine zemlje. Međutim, ako želimo da orah dobro i redovno rađa moramo ga đubriti. U jesen, posle opadanja lišća, treba ga podubriti NPK đubrivom (0:15:30) oko 2 kg po stablu. U maju ga treba podubriti sa 3 kg po stablu KAN – 27%. Ove količine daju se na rodna i dobro razvijena stabla. Ovakvim đubrenjem orah će stalno stvarati novo rodno drvo, te redovno i obilno radati svake godine. Potrebno ga je štiti od bolesti i štetnih insekata. Krajem marta treba izvršiti tzv. zimsko prskanje sa kreozanom u koncentraciji 1 – 1,5/l kg kreozana na 100 l vode, a tokom vegetacije potrebno je prskanje pred sam početak listanja sa cinebom u koncentraciji 0,3%. Zatim, po završetku cvetanja istim preparatom, a u junu potrebno ga je prskati kombinacijom cineba u koncentraciji 0,3% i sistemima u koncentraciji 0, 2%. Umesto navedenih hemijskih sredstava za zaštitu mogu se koristiti i neka druga odgovarajuća hemijska zaštitna sredstva.

Plodovi oraha obično sazrevaju u toku septembra, a neke sorte i krajem avgusta ili u prvoj polovini oktobra.

Mr Ivan Rudinski

Pristup vitaminima

Zbog čega sam se u ovo upustio

Kursevi koje sam pohadao iz farmakologije, biohemije, organske i neorganske hemije i zdravstva jedva da su se uopšte bavili vitaminima.

Godine 1965. otvorio sam svoju prvu apoteku. Do tada nisam bio svestan toga koliko mnogo lekova ljudi uzimaju. Ne zbog bolesti, već naprosto da bi progurali dan. (Imao sam jednog redovnog kupca koji je imao recepte za pilule za zamenjivanje praktično svih njegovih telesnih funkcija – a čak nije ni bio bolestan!). Moj ortak bio je u to vreme veoma usmeren prema vitaminima. Obojica smo radili po petnaest sati dnevno, ali se to na meni videlo i ja sam to osećao. Kada sam ga upitao u čemu je njegova tajna, rekao je da uopšte nema tajne. U pitanju su vitamini. Shvatio sam da ono o čemu on govori ima malo veze sa skorbutom i beri-berijem, a da ima mnogo veze sa mnom. Odmah sam postao priljezan učenik i nikada nisam zažalio zbog toga. Učio me je o koristima koje se mogu izvući od prirodne hrane u obliku vitamina; kako B-kompleks vitamini i vitamin C mogu da ublaže stres; kako će vitamin E povećati moju izdržljivost i otpornost, i kako vitamin B 12 može da odstrani umor. Pošto sam se podvrgao najelementarnijim vitaminskim režimima, nisam bio samo ubeden. Bio sam preobraćen.

Odjednom je ishrana postala najznačajnija stvar u mom životu.

Otkrio mi se čitav novi svet i poželeo sam da ga podelim sa drugima. Moj ortak je to

potpuno razumeo. Počeli smo da izdajemo kupeima uzorke B – kompleks vitamina i tablete vitamina B 12, sugerišući im da smanje svoju zavisnost od sredstava za umirenje, pilula za jačanje i sedativa uz pomoć vitamina i hrane bogate vitaminima.

Rezultati su bili izvanredni! Ljudi su stalno dolazili da nam saopšte koliko se bolje i bolnije osećaju. Umesto negativnosti i rezignacije koji često prate terapije lekovima, dobili smo silnu pozitivnu nastrojenost. Imao sam prilike da vidim ženu koja je provela skoro celu svoju zrelost uzimajući librium, hitajući od lekara i terapeuta i obrnuto, kako postaje zdravo, srećno, od lekova oslobođeno ljudsko biće; jedan šezdesetogodišnji arhitekta na ivici penzionisanja zbog lošeg zdravlja povratio je dobro zdravlje i prihvatio se porudžbine da uradi ono što danas predstavlja jednu od najistaknutijih poslovnih zgrada u Los Angelesu; jedan sredovečni glumac, zavisnik od pilula, otarasio se svoje skolonosti i domogao se jedne tražene vodeće uloge u nekoj tv-seriji, koja mu još uvek donosi lepe prihode.

Od 1970. potuno sam se posvetio ishrani i preventivnoj medicini. Sagledavši koliki je mali obim znanja u toj oblasti, uortačio sam se sa još jednim farmaceutom, sa prvenstvenim ciljem da proizvodimo prirodne vitamine i pružamo obaveštenja o ishrani.

Danas, kao stručnjak za ishranu, predavač i pisac, još uvek sam oduševljen svetom koji mi se rzaotkrio pre više od dvadeset godina – svetom, koji se sa novim otkrićima svakodneвно širio i koji želim da podelim sa drugima.

Zdravko

Dobro je znati

Šta je agronomija?

Reč agronomija potiče od grčkih reči agros – njiva i nomos – zakon. Agronomija u užem smislu, je primenjena nauka o zakonima ratarstva, a u širem smislu, zbir znanja o svim granama poljoprivrede. Agronomija se, kao i svaka druga nauka, razvijala kao rezultat praktične delatnosti čoveka, a vezana je za čovekovu delatnost oko povećanja produktivnosti i poboljšanja kvaliteta useva i domaćih životinja. Proizvodnja useva nije samo dar prirode već i rezultat uloženog čovekovog znanja i rada. U početku je agronomija bila empirija – sakupljana su praktična posmatranja, a teorijska postaje tek u XVIII veku, kada su prirodne nauke počele intezivnije da se razvijaju. Definirano je nekoliko perioda u razvoju agronomije. Prvi period obuhvata staru istoriju, iz koje su ostala neka empirijska saznanja o obradi zemljišta i pripitomljavju životinja. Drugi period obuhvata period do XIX veka. Za taj period karakterističan je zastoj agronomije, kao i drugih prirodnih nauka koje su bile u suprotnosti sa pogledima religije. Treći period počinje oko XIX veka i vezan je za razvoj prirodnih nauka, a naročito hemije, fiziologije i dr. To je period kapitalističke ere, kada su se pojavili oci savremene agronomije A. Thaer sa delom „Osnove savremene poljoprivrede”, te J. Liebig, J. B. Boussingaul. Darwinovo učenje obeležava početak četvrtog perioda. To je period eksperimentalnog rada u poljoprivredi. Prve eksperimentalne stanice su osnovane u Velikoj Britaniji (1846.), Nemačkoj (1852.), Francuskoj i Rusiji (1867.), Belgiji (1872.), SAD (1875.). Na osnovu mineralne teorije o ishrani bilja razvila se i industrija mineralnih đubriva

(na. vi.)

Istorijski razvoj hortikulture

VRTOVI SREDNJEG VEKA

Pred kraj srednjeg veka u Italiji i Francuskoj površine pod vrtovima u naseljima, a koji imaju dekorativan značaj, postaju ne samo znatna, već i njihov sastav kao i oblikovanje prostora postaje sve složenije, a što se ogleda u obilnom korišćenju statua, vaza, vodoskoka i vodenih površina. Veština podizanja vrtova i parkova počinje da dobija sve osobine umetničkog izraza.

U vrtovima ovog perioda cveće je zbog oskudnosti prostora postalo jedan od najrasprostranjenijih elemenata. Ovome je doprinela i činjenica da je cveće, zbog snažnog uticaja crkve na čitav život ljudi, široko korišćeno i u crkvenim obredima. Pored cveća masovno se koriste žbunaste vrste kao i povijuše, među kojima u prvome redu ruže (??), koje zauzimaju relativno najmanje prostora mogu postići veliki vizuelni efekti.

U kompozicionom pogledu vrtovi Srednjeg veka su uveli jedan nov element – lavirint. On se sastoji od uskih vrlo krivudavih spletova staza oivičenih žbunastim biljkama, niskim drvećem i povijušama.

Veći gradski objekti koristili su se u neznačajnoj meri. Njih zamenjuju i to dosta retko, mali objekti – paviljoni.

Veština podizanja zelenih površina u naseljima Evrope dobila je veliki podsticaj na Pirinejskom poluostrvu. To je bila jedna od posledica širenja arapske kulture kroz stvaranje moćne mavarske države u Španiji.

Mavari su u Španiji u mnogim gradovima, a naročito u Kordobi, Toledu i Grenadi, podigli zelene površine izvandrednih vrednosti. U tom pogledu naročito je bio poznat dvorac Alhambra u Grenadi, koji je zajedno sa svojim parkom Generalif, služio kao obrazac mavarske umetnosti, ne samo u arhitekturi, već i podizanju zelenih površina naselja tog vremena.

Prostor u parku Generalif u Grenadi je bio oblikovan u vidu terasa, na izrazito orijentalan način, sa bogatim korišćenjem vode i biljaka kao osnovnih elemenata. Tako su se dobijali nezaboravni utisci.

Mavarski parkovi u Španiji oblikovali su se vrlo vešto korišćenjem brojnih predstavnika biljnog sveta i to onih vrsta koje su se odlikovale visokom dekorativnošću. Magnolije, oleanderi, limun, narandža, čempres, palme, mimoze od drveća; ruže, glicinija i bršljan od puzavica, narcis, perunika i drugo zajedno sa kanalima i basenima od mermera stvarali su vrlo lepu i prijatnu sredinu. Voda koja je u

mavarskim parkovima imala prvorazredni značaj, a što je rezultat kulta koji Arapi, zbog uslova u kojima su živeli u svojoj dalekoj postojbini, gaje prema njoj, oticala je kroz kanale ili terase u vidu kaskada, dajući čitavoj zelenoj površini čaroban izgled.

Prostorni raspored elemenata i kompozicija detalja kod mavarskih parkova nije bio previše složen. Park je uglavnom bio podeljen kanalom i stazama na pravilne četvorougaoone površine na čijim ivicama su se obično nalazili potkresani špaliri žbunastih biljaka a iza njih stabla visokih palmi. Na raskršćima aleja nalazili su se vodoskoci (šedrvani) u obliku vaza. Bogatstvo vrlo dekorativnih biljaka doprinosilo je da se ova arhitekturna jednostavnost ne primećuje, te su vrtovi, uz pomoć vodenih površina i postrojenja delovali vrlo raskošno.

Nažalost, posle propasti mavarske države i njihovog povlačenja sa Pirinejskog poluostrva Španci su u religioznom zanosu uništili skoro do temelja neizmerno bogatstvo i u ovoj oblasti, tako da se danas samo po gde u Španiji mogu naći ostaci divnih mavarskih parkova kao dokaz nekadašnje njihove vrlo visoke kulture.

(a. p.)

Brbljivac

Pjesan idiota velikog

(odrasla pionira malenog)

Idioti veliki
mi smo zbor budala
svakog lita glasamo
ku mašina prava.

Smrt oporbi,
a slobodan narodu
i mene će moje dite
idiotom zvati.

Idioti veliki
vi ste glas nar(k)oda
svaka prava zgaziste
bez imalo srama.

Smrt budućem
a zlokoban postaješ
tebe neće tvoje side
pitati za savist.

Pioneer, the old senior

ПАДОХЕРУ

SUBOTIČKI POSLOVNI INFORMATOR

24000 SUBOTICA, Trg Slobode 2/1
Telefon: (024) 20-598

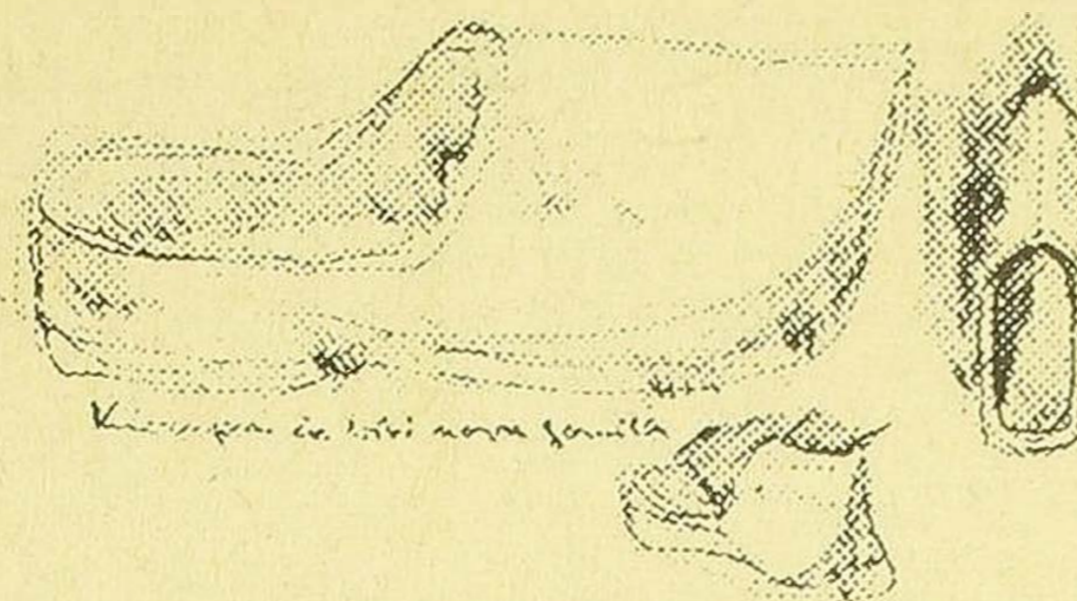
Aforizmi

– Nadmenost nalikuje santi leda:
ima dubinu i širinu ali bez korijena.

– Slučajna svada → prigoda Ljubavi.

– Prevelika skromnost je ulog bez izgleda
na dobitak.

Željko Skenderović

ŽALOSNA EKONOMIJA

– Ha, jesil čuo priko televizora? Šta sam ti ja divanijo? Tu kod nas triba reda, i biće ga. Naoštrili su zakon bolje neg zec na bodljivu travu!

– E moj Pajo. Pa tebe je taj tvoj miroštaški televizor načisto raspametijo i izludijo. Sad je već zaboraviš kazit i „Faljnjs” kad udeš u tuđu avliju, baš ko moja krmača Zelja kad ode u tuđe kuruzc. Očeš ličit ko televizor – „Dragi gledaoci” – a vamo misli „Ko vas aka blendonje i zjalonje, proždrićete opet sve što smo vam skuvali”.

– Ta nemoj tako, komšija. Samo sam ti se tio požalit na sivu ekonomiju.

– O ne! Opet si ko Švabo tralala! Pa dobro, ajd da sidnemo tu u ketrenac na čutke, baš sam namrvijo, pa čutkazujem. Ako ti nije mrsko, možeš mi pomoć, a ja ću otrčat rad bokalića vina.

– Ta mani ketrenac. Dobro je tu na prigrivku. Baš danas ogrijalo.

– Pa dobro kad ti se neće.

– A bokalić? Pa bolesnom se nudi dunc.

– Saću ja – kažem a pomislim u sebi: otac ga onaj prokarto žderin. Čutkazovat neće, zato mu godi prigrivak, a bokalić oće! Al šta ćeš. Nije rdav ovako, za komšiju. Jeste da je malo glupav, al Bože moj. Pa niko nije savršen.

Donesem ne bokalić, već lončić od jedno podrug litre, jel će bit i jače, pa nazdravim. Pajo otare dlanom brkove, a dlan o čačkire pa će:

– Znaš crko mi ono prija televizor. Odnesem ti ga ja kod Fabijana, ta znaš ga, radi u servisu, a kod kuće na crno, da ne kažem na sivo. Sad je slika ko prilika, al odro me ko zeca. Pripovida on meni o katodama, o civima, pa lampašima, ko da sam ja u Nišu rođen.

– Šta oš. Čovik ti napravio i naplatio i sad, kadgod ti štogod crkne, uvik možeš kod nje-

ga. I često će biti zabadavad. Znam ja take. Oni čuvaju svoje mušterije. Nego, šta veliš na ovo? Meni se poprcu butanski režov. Te jedna karika malo radi, drugu ne mož uključit, a treću isključit. Ova moja mi dvi nedilje skakala na vr glave, ko pivac na badnju, da to opravim. Probo ja. Čačko livo, čačko desno, kad štogod ispalo! Niki štrof i niki feder. Ajd, šta ću. Počulio uši i u državni servis. Koja siva ekonomija? Nika polovnjača mi se nasmije. Razvukla usta od uva do uva, pa će: – Dodite za dva dana i sve će biti u redu.

– Kako, kad ni ne znate šta mu fali? – pitam ja.

– Pa imamo mi zato stručnjake – i opet razvuče blende.

– Kažem ti ja! Državna radnja je to! – lane Pajo i privati lončić.

– Ne trči ko šiše prid rudu. Nisi sve čuo. Odem ti ja na dva dana kad moj rešov tamo u čoši, di sam ga ostavio. Pitam onu smijačku, koja se više sad i nije tako smijala, imal ko stariji od nje tu u ovom državnom ćumezu. Na to se otvore vrata i niki debeli, a i za po glave višji od mene pita: „Di je problem”? „Tu u čoši”? – isprsim se ja i pokažem prstom u rešov.

– I onda ti cigurno pomogo. – opet će Pajo.

– Pomogo očin. Ta ni pogledo nije u rešov, dok sam ja deklemovo falinge.

– I?

– I tako, kad sam četvrti put očo, vidim rešov na stocu, s ciduljom. Sav sam se obradovo. Mal ga nisam poljubio od dragosti.

– Debelog?

– Pa ti stvarno znaš past, ko crisp s tavanice! Kaki debelog – rešov.

– I sad cigurno radi ko bisan, a ni skupo nije bilo?

– Skupo, po pravdi i nije bilo, al ništa ni urađeno nije. Samo je vraćen onaj štrof i feder, al, da ne grišim dušu i rađeno je štogod. Sad jednu ringlu uopšte ne mož zapalit, s drugom bi svinče mogo palit, a treća je ko onaj lajt šo u diskovima. Malo gori pa ne gori.

– Cigurno si ga reklamiro i stručnjaci ga sredili.

– E, to ću ti pripovidat za dvi nedelje, pa ćeš onda čut šta je siva, a šta žalosna ekonomija.

Grga

PAPIR (II.)

Kredasti papir treba da sakupljač – filatelista lako razlikuje. Ovaj papir se zove i „prevučeni” jer ima tanak sloj krede na površini. Ovaj papir je lako prepoznati, jer kada se digne u visinu očiju i gleda površina papira, vidi se odsjaj kao na zrealu ili staklu. Ovaj papir je vrlo osjetljiv na

vodu, brisanje i savijanje. Sam sloj krede se u vodi lako skida kao fini prah s krila leptira. Ima maraka, npr. kod prvih izdanja stare Rusije, gdje je štampa na samoj kredi i nema nikakav neposredan dodir s papirom. Ako bismo ovakvu marku stavili u vodu, dobili bismo bijeli opran papir bez štampe.

Papir sa svilenim koncem je izmišljen da bi se smanjila mogućnost krivotvorenja kao kod novčanica. Svileni

konac se stavlja u žitku masu tako da poslije štampanja i odvajanja maraka iz tabaka ostane u marci po jedan ili više niti vodoravno ili uspravno.

Vlaknasti papir je nastao opet radi onemogućavanja krivotvorenja marke. Obojeni svileni, rasejepkani končići miješju se u žitku papirnu masu. Zadnja strana marke na vlaknastom papiru izgleda kao na slici. Naravno, postoje jednobojna ili višebojna vlakna u strukturi papira.

Porozan papir se raspoznaje kada podignemo marku prema suncu ili jakom svjetlu i kroz marku se vide svjetlucave točke: kao da je marka izbušena vrhom igle, gdje više gdje manje.

Čaklasti papir je mekan papir pune strukture i kada se podigne prema jačem svjetlu poznaju se jedva vidljive svjetlucave točkice, mnogo manje, nego kod poroznog papira, tako da je površina papira skoro potpuno zatvorena.

Papir mrežaste i zrnaste strukture se raspoznaje isto, gledajući prema jačem izvoru svjetlosti i prepoznaju tam-

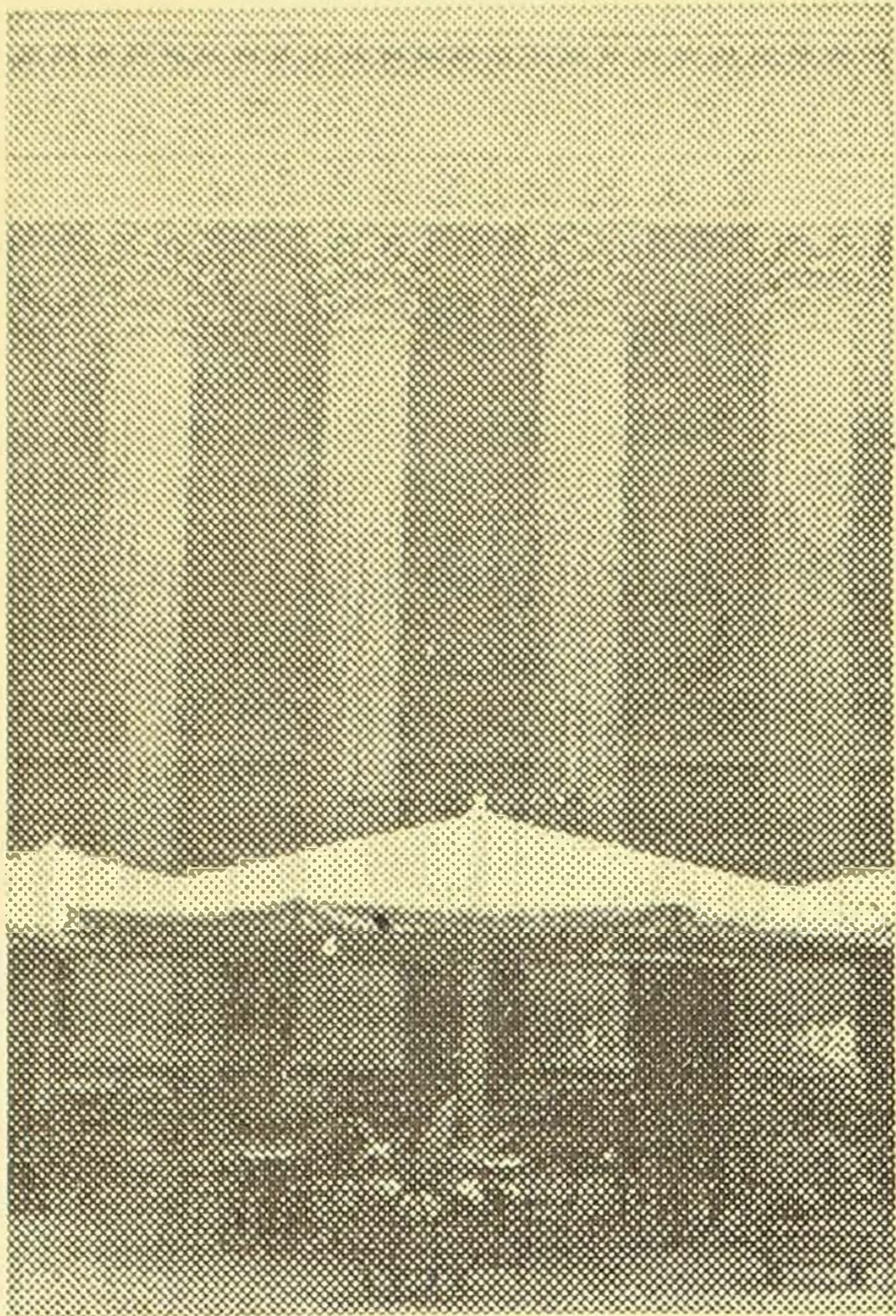
ne i prozirne kratke pruge, uzduž i poprijeko odnosno zrnasto. Tako imamo mrežasti, odnosno zrnasti papir. Ova vrsta papira se koristi za zaštitu pojedinog izdanja maraka i izbjegavanja mogućnosti krivotvorenja.

Ovi papiri: porozni, čaklasti, mrežasti ili zrnasti, smatraju se podvrstama običnog papira.

Za štampanje maraka često se koristi i obojeni papir da bi se upadljivo naznačili različiti stupnjevi vrijednosti maraka, pa su marke štampane na raznobojnom papiru. Danas se to postiže štampom, pa imamo obojeni papir samo s jedne strane, dok je u prethodnom postupku papir obojen s obje strane.

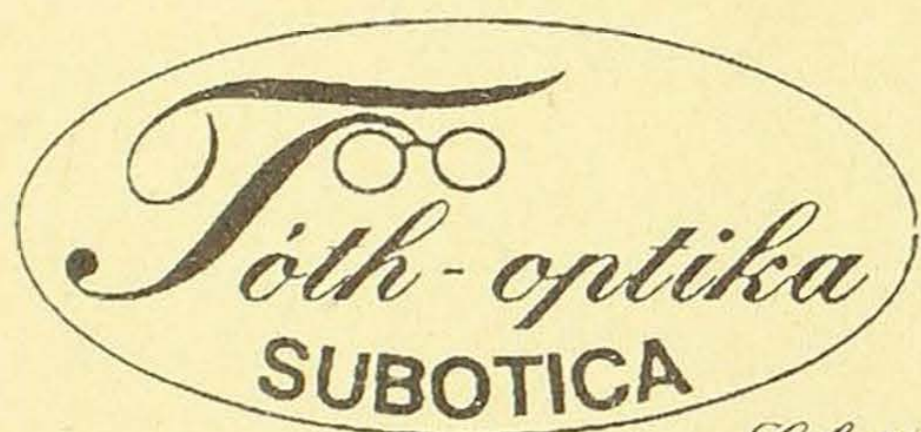
Kada se marke štampaju na obojenom papiru to se uvijek označava i u katalogima, ali je često potrebno uspoređivanje, jer kod žigosanih maraka često dolazi do puštanja boje prilikom pranja maraka, zbog nepažnje ili neznanja, pa se papir na ivici marke oboji, i izgleda kao da je marka štampana na obojenom papiru.

Ljudevit Vujković Lamić

Ristićijada

Zbunite zavjese spustio sam se
usred općine Subotica.
Novaca radi, para radi, a ne zbog
prazne kase.
Jasno? Naivčine jedne!

Subotica
Tel. 51.045 Maksima Gorkog 26

Radno vreme

Radnim danom 9.00-12.00
16.00-19.00
Subotom 9.00-12.00
Radno vreme očnog lekara
Radnim danom 17.00-19.00

Iz starog tiska

Mnogi misle da je dovoljno da se pro-
mini pridsidnik u
Subotici, pa da sve bude u redu. To
još nije dovoljno.

EVO ZAŠTO:

Jednom bolesniku nakon vizite reče
ličnik:

– Evo napisao sam vam jedan lik te
uzmite ga svaka dva sata i to po jednu
kašiku. Jeste li razumili?

– Razumio sam, gospodine doktore, ali
molim vas da mi napišete i jedan sat i jednu
kašiku, jer ja ni to nemam.

Neki naši političari drže nos suviše
visoko. Da li je to opravdano?

NIJE UVIK. EVO PRIMJERA:

Jednog dana dode Ivica u školu sa
strašno dignutim nosom.

– Šta je to s tobom? – pitaju ga drugovi,
– zašto si tako digao nos?

– Pustite me na miru, – odgovori im
tužno Ivica. – Nisam ja ohol, već sam pri-
nuden da držim nos tako visoko, jer su mi
od tatinih pantalona sašili prsluk.

Šta je to lutkarsko pozorište?

Na pridnje učiteljevo pitanje ni jedan
čak u školi ne zna da odgovori. Naposlitku
se diže mali Perica i kaže:

– Gospodaru, lutkarsko pozorište to
vam je to, kad gospodar Dragoslav
Dordević iz Beograda vičedu, a Lujzinog
Ivana usta se u Subotici mičedu, el kad taj
gospodar u Beogradu prstom maknedu a
pravoslavni Bunjevci igradu.

(Bunjevačko žackalo, 1940.)

u najnovijem broju donosi:

- Tema broja: „Država protiv si-
ve ekonomije”
- Interview: Ágnes Heller
- Mile Isakov: „Odlazak posled-
njih reformista” (u povodu trgo-
vine RDSV i SPS u Novom
Sadu i Pokrajini)
- Nenad Čanak: „Anatomija ti-
ranije”

Nogometom u raj

Spretno dočekavši erotsko skidanje tzv.
medunarodnih sankcija, sportski & kulturni
poslenici krstare diljem ostatka prijateljskog
svijeta u potrazi za nedotaknutim oazama
Novog svjetskog poretka poradi ostvarenja
patriotske želje za vlastitim dokazom osobne
vrijednosti. Vrijedni & neumorni, dovedoše
izabrane nogometaše u Hong-Kong, svoje-
vrnsni & tzv. svjetski stožer kvalitete ovoga
sporta, gdje ovi probrani, glede & unatoč
djelovanju subverzivnih elemenata, osvojiše
mjesto prvo.

Ovaj povijesni događaj doprinio je
uvećanju općeg delirija među pučanstvom,
kojega je potaknuo nemilosrdni obračun vla-
sti s bijelo-crnom iliti, nezvanično, sivom eko-
nomijom. Bezbrižni put ni u što dobio je time
novi smjerokaz za nikamo kojega na zemljo-
vidu normalnog nema.

Bunjevačka narodna pripovitka

Ne broji čaše

Jedan gazda, mator momak, čudo vo-
lio, mogo, a i znavo pit. To je bio njegov
zakon: rakiju za svakim, vino za po di kojim,
a vodu ni za kojim. To prija ni posli njega
niko nije uradio: fićok sa rakijom se donese
na astal, on ruke metne na krste, gornju
usnu nasloni na grlič fićoka, izdigne ga u
ajer, ispije rakiju i vrati fićok na svoje misto.

Bio čovik mogućan, moglo mu bit, a nit ga ko čeka nit on koga
čeka, pa kad zareda po mijani bilo tako da po tri dana i tri noći samo
pije.

A nije volio pit sam. Imo slugu – gromorna momčina – tog je držo
samo čerez tog da je uvik nuz njeg kad počne tirat kera. Ima drugog

društva el nema, njegov Mate je uvik š njim za mijanskim astalom.
Kad je trizan momak Mate lipo divani, nema nikake mane, a kad malo
većma zagleda čaši u dno onda počne zamuckivat. A da pije koliko
nikad da se zanija, uvik cigurno staje na pete i svog gazdu potpačiva.
A pio je samo hosulepeš, to je bila njegova mira.

Jedared se oni tako zakasali, već četvrti dan i' krevet čeka, gazda
se već izoko, al Mate stoji ko panj. Pita ga jedan vrimešan čovik:

– Ja l ti, Mate derane, koliko hosulepeša možeš popit?

Matin jezik prvo zaklepeće pod brkovima, pa kad se jedared ko
niki oto s ulara, Mate počo:

– P-p-pa, ču-ču-čujte, di-di-dida, ja nema-m-m-m običaj da b-b-
brojim, samo t-t-toliko sam up-up-upamtio, da posli trideset i trećeg
hosulepeša počmem m-m-malko mucat, t-t-toliko malko ko ovo c-c-
crno ispod nokta. I to s-s-sam up-pamtio čerez I-i-isusovi godina.

I sad nek kogod drugi proba izračunat koliko hosulepeša je popio
kad već jedva mož divanit.

Kazivao: Mate Šujić Tarčić, Radanovac
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov